

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność
Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin
Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów -

Lider A4

na lata 2015 – 2022(23)

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się z w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2023-2027.

Niniejszy raport jest zwieńczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy lipcem, a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało by się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Pani Prezes, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankiety.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

Teren wszystkich gmin należących do LGD Lider A4 w 2021 roku zamieszkiwało 91 093 osób, o 13 863 mieszkańców więcej, niż w roku 2015. Tak wielka zmiana związana jest z tendencjami dużych miast (Wrocław) do ucieczki mieszkańców na przedmieścia.

Obszar charakteryzuje się dużymi dysproporcjami. Liczebna gmina Kąty Wrocławskie może pochwalić się dodatnim współczynnikiem migracji, a najmniej liczna (gmina Domaniów) ma współczynnik ujemny.

Średni udział ludzi w wieku produkcyjnym dla całego obszaru LGD przewyższa nieco średnią dla całego województwa dolnośląskiego. Najmniejszy udział obserwujemy w gminach Siechnice (59%), największy natomiast w gminie Domaniów (62%). We wszystkich analizowanych gminach odsetek osób w wieku produkcyjnym z roku na rok spada.

Odsetek osób powyżej 65. roku życia w gminach należących do LGD utrzymywał się w 2020 roku średnio na poziomie 13%. Jest to wartość niższa, niż średnia ta dla całego województwa dolnośląskiego, która wynosiła 20%.

Największą część mieszkańców emeryci i emerytki stanowią w gminie Domaniów, 16% wszystkich mieszkańców. „Najmłodszą” gminą na omawianym obszarze jest gmina Kobierzyce, grupa ta stanowi tam jedynie 11% liczby ludności.

Średnio w 2020 na każdego mieszkańca przeznaczona została 2490 zł, o 968 zł więcej, niż w roku 2015, co oznacza wzrost wydatków o 63%. Porównując średnią poniższego wskaźnika dla gmin do średniej dla całego województwa, można stwierdzić, że w gminach LGD przeznaczona została o 50% więcej pieniędzy na jednego mieszkańca.

Średni spadek liczby osób pobierających wsparcie między 2015 a 2020 rokiem wynosi 43%. Najwięcej beneficjentów, na 10 tysięcy ludności, zamieszkuje gminę Domaniów, aż 417 osób, najmniej – gminę Kąty Wrocławskie, 98 osób. Największy spadek liczby osób należących do omawianej grupy zarejestrowano w gminie Żórawina, beneficjentów ubyło o 61%.

W 2021 roku na terenie wszystkich gmin należących do LGD Lider A4 zarejestrowanych było 15 785 podmiotów gospodarki narodowej, o 5 384 podmiotów więcej, niż w 2015, co oznacza wzrost tego wskaźnika o 51%. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w gminie Kobierzyce – 4355, niemal dziesięć razy więcej, niż w gminie Domaniów, gdzie zarejestrowano 461 podmiotów.

Średnio w każdej z gmin działa 37 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy mieszkańców. Liczba ta, choć niewiele niższa, niż średnia dla całego województwa, od roku 2015 systematycznie wzrasta.

W roku 2021 teren wszystkich gmin zamieszkiwało w sumie 917 osób bez pracy, w tym 392 mężczyzn i 525 kobiet. Najwięcej bezrobotnych zamieszkuje gminę Siechnice: 235 osób, najmniej natomiast gminę Domaniów: 127 osób. Największy spadek między 2015 a 2021 rokiem obserwujemy w gminie Domaniów, aż o 48%. Średnio w każdej z gmin nie pracuje 2% osób w wieku produkcyjnym.

Większość ankietowanych (62%) zgadza się ze stwierdzeniem, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby. Ponad połowa odpowiadających deklaruje, że w ostatnim czasie warunki do życia w ich gminie poprawiły się.

Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna to najlepiej oceniany przez mieszkańców obszar funkcjonowania gminy (76,3% pozytywnych ocen). W dalszej kolejności badani doceniają sprzyjające warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy, infrastrukturę i ofertę kulturalną a także możliwości zatrudnienia poza rolnictwem.

Infrastruktura drogowa to obszar, który w pierwszej kolejności dofinansowaliby mieszkańcy, gdyby to od nich zależało, na co przeznaczyć dodatkowe środki finansowe. Znaczna część osób zdecydowałoby się na wsparcie działań wynikających z inicjatywy mieszkańców, a co piąty na infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną.

Według ankietowanych pracownicy biura LGD są mili i uprzejmi, udzielają rzetelnych informacji i porad oraz mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy - takiej opinii jest 89% respondentów. 84% odpowiadających zgadza się ponadto ze stwierdzeniem, że pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki.

Jeśli chodzi o ocenę funkcjonowania biura LGD w poszczególnych wymiarach, ankietowani najwyższe noty przyznali prowadzeniu doradztwa - aż 94% pozytywnych wskazań. Organizacja naborów wniosków oraz informowanie członków LGD o funkcjonowaniu Stowarzyszenia również zebrały pozytywne oceny (kolejno 83% i 78% odpowiedzi).

Według ankietowanych realizowane w LGD nabory wniosków najbardziej pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych w kwestii aktywności społecznej mieszkańców, zachowania dziedzictwa lokalnego oraz zakładania i rozwijania działalności gospodarczej.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania.....	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne	6
3.4.	Pytania badawcze.....	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	13
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	13
5.1.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju	19
5.1.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju.....	39
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	44
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	50
8.	Spis tabel i wykresów	52
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	54
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:.....	54
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	54
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD.....	55
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD.....	61
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego	71

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczność** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**.

Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analitycznej:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaki jest wpływ systemu zbierania i przekazywania informacji o wdrażaniu i monitoringu Urzędu Marszałkowskiego na sprawność funkcjonowania LGD?
- Jak LGD funkcjonowała w warunkach niepewności legislacyjnej?
- Czy długość procesu weryfikacji wniosków wpłynęła na planowe osiągnięcie wskaźników oraz na wizerunek LGD?
- Czy zasady realizacji projektów grantowych PROW spełniały kryteria prostoty i przyjazności finansowej dla LGD i realizatorów zadań?
- Czy brak standaryzacji procedur na poziomie województwa wpłynął na szybkość i jakość weryfikowania wniosków?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie

niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w

wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doborem próby, który jest faktycznie doborem przypadkowym, dodatkowo obarczonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 20 osób.

- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

łącznie przeprowadzono 295 ankiet. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 104 ankiet.

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola

zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z kierownikiem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękojmię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwia późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustra umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Teren wszystkich gmin należących do LGD Lider A4 w 2021 roku zamieszkiwało 91 093 osób, o 13 863 mieszkańców więcej, niż w roku 2015. Nie oznacza to jednak, że depopulacja ominęła wszystkie omawiane gminy. Mieszkańców ubyło w gminie Domaniów o 4%. W pozostałych gminach nastąpił wzrost, największy w gminie Siechnice, o 26%, najmniejszy w gminie Żórawina, o 15%. Największa liczba ludności zarejestrowana została w gminie Kąty Wrocławskie, mieszka tam 26665 osób, pięć razy więcej, niż w gminie Domaniów, którą zamieszkuje 5079 osób.

Tabela 1. *Ludność ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	2904207	2903710	2902547	2901225	2900163	2891321	b.d.
Domaniów	5281	5245	5215	5182	5162	5132	5079
Kąty Wrocławskie	22910	23303	24021	24639	25282	26032	26665
Kobierzyce	19085	19765	20437	21097	21760	22154	22480
Siechnice	19819	20429	21037	21960	22878	24142	25147
Żórawina	10135	10301	10583	10865	11156	11406	11722
Suma dla gmin LGD	77230	79043	81293	83743	86238	88866	91093

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba ludności obliczana jest na podstawie analizy ruchów naturalnych, takich jak urodzenia i zgony, ale także na podstawie ruchów migracyjnych. Pod uwagę brany jest ruch wewnętrzny (pomiędzy województwami i gminami) oraz ruch zewnętrzny (poza granice kraju). Średnim saldem migracji dla terenu LGD jest +382 osoby, jednak nie wszystkie gminy charakteryzuje saldo dodatnie. Ujemne saldo należy przypisać gminie Domaniów: -32 osoby. Gmina Kąty Wrocławskie pochwalić się może najwyższym, dodatnim saldem, ze wszystkich omawianych obszarów: +538 osób. W większości gmin (Kąty Wrocławskie, Siechnice, Żórawina, Kobierzyce) saldo dodatnie z roku na rok wzrasta, co oznacza, że więcej osób osiedla się na tych terenach, niż je opuszcza.

Tabela 2. *Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	0	2809	2783	3712	4839	3844	b.d.
Domaniów	0	-22	-18	-47	-18	-6	-32

Kąty Wrocławskie	0	354	625	497	576	624	538
Kobierzyce	0	469	556	520	522	338	323
Siechnice	0	508	440	769	725	887	779
Żórawina	0	129	212	245	280	210	303
Średnia dla gmin LGD	0	287,6	363	396,8	417	410,6	382,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Stosunek mieszkańców w wieku produkcyjnym do reszty społeczności opisuje poniższa tabela. Średni udział ludzi w wieku produkcyjnym dla całego obszaru LGD przewyższa nieco średnią dla całego województwa dolnośląskiego. Gminy należące do LGD Lider A4 nie różnią się znacząco między sobą pod tym względem. Najmniejszy udział obserwujemy w gminach Siechnice (59%), największy natomiast w gminie Domaniów (62%). We wszystkich analizowanych gminach odsetek osób w wieku produkcyjnym z roku na rok spada. Od 2015 najmocniej w gminie Siechnice (o 5 punktów procentowych), najmniej w gminie Domaniów (o 3 punkty procentowe).

Tabela 3. *Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	62,8	62	61,2	60,4	59,8	59,2	b.d.
Domaniów	64,3	64	63,9	63,5	62,5	62,6	62,4
Kąty Wrocławskie	63,8	63,4	62,8	62,2	61,6	61,2	60,7
Kobierzyce	64,7	63,9	63,1	62,5	61,8	61,4	60,8
Siechnice	64,6	63,7	62,7	61,8	61,1	60	59,2
Żórawina	65,8	65,1	64,3	63,6	62,9	62	61,4
Średnia dla gmin LGD	64,64	64,02	63,36	62,72	61,98	61,44	60,9

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Istotnym wskaźnikiem dla opracowania odpowiedniej infrastruktury koniecznej do wsparcia wszystkich grup defaworyzowanych w społeczności jest wskaźnik obciążenia demograficznego. Odsetek osób powyżej 65. roku życia w gminach należących do LGD utrzymywał się w 2020 roku średnio na poziomie 13%. Jest to wartość niższa, niż średnia ta dla całego województwa dolnośląskiego, która wynosiła 20%. Największą część mieszkańców emeryci i emerytki stanowią w gminie Domaniów, 16% wszystkich mieszkańców. „Najmłodszą” gminą na omawianym obszarze jest gmina Kobierzyce, grupa ta stanowi tam jedynie 11% liczby ludności. Wszystkie z gmin należących do LGD wykazują cechy społeczeństwa starzejącego się, z roku na rok wskaźniki obciążenia demograficznego wzrastają.

Tabela 4. *Wskaźnik obciążenia demograficznego*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	16,2	17	17,7	18,4	19	19,7	b.d.
Domaniów	12,9	13,4	14,1	14,6	15,2	15,8	16,3
Kąty Wrocławskie	12,1	12,6	12,8	13,2	13,6	13,8	13,9
Kobierzyce	9,9	10,2	10,5	10,8	11	11,4	11,8
Siechnice	10,9	11,2	11,7	11,9	12,3	12,4	12,4
Żórawina	11,1	11,7	12	12,3	12,7	13,2	13,3
Średnia dla gmin LGD	11,38	11,82	12,22	12,56	12,96	13,32	13,54

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Gminy LGD Lider A4 bogacą się, powielając tendencje całego województwa, jak i kraju. Średnio w 2020 na każdego mieszkańca przeznaczona jest kwota 2490 zł, o 968 zł więcej, niż w roku 2015, co oznacza wzrost wydatków o 63%. Największe kwoty przeznaczają się z budżetów w gminie Kobierzyce, aż 3906 złotych. To również w tej gminie nastąpił stosunkowo najmniejszy wzrost w ciągu ostatnich 6 lat. Najniższe nakłady na jednego mieszkańca notujemy w gminie Domaniów, ale to tam od 2015 roku nastąpił największy wzrost, omawiane kwoty się tam podwoiły, z 911 zł do 1945 zł. Porównując średnią poniższego wskaźnika dla gmin do średniej dla całego województwa, można stwierdzić, że w gminach LGD przeznaczona jest o 50% więcej na jednego mieszkańca.

Tabela 5. *Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca (w złotych)*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	1077,174	1140,68	1349,352	1658,086	1612,194	1623,428	b.d.
Domaniów	911,952	1089,85	1278,016	1696,958	1684,83	1945,518	b.d.
Kąty Wrocławskie	1343,188	1489,442	1849,568	2192,936	2203,526	2263,922	b.d.
Kobierzyce	2623,992	2674,162	2575,2	3931,032	4030,888	3906,38	b.d.
Siechnice	1528,718	1393,466	1623,044	1875,246	1963,492	2278,222	b.d.
Żórawina	1198,204	1136,528	1239,556	1422,376	1913,71	2056,548	b.d.
Średnia dla gmin LGD	1521,21	1556,68	1713,07	2223,70	2359,28	2490,11	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej spada z roku na rok w całym kraju. Tendencja ta nie omija gmin należących do omawianego LGD. Średni spadek liczby osób pobierających wsparcie między 2015 a 2020 rokiem wynosi 43%. Najwięcej beneficjentów na 10 tysięcy ludności zamieszkuje gminę Domaniów, aż 417 osób, najmniej – gminę Kąty

Wrocławskie, 98 osób. Największy spadek liczby osób należących do omawianej grupy zarejestrowano w gminie Żórawina, beneficjentów ubyło o 61%. Średnio każdą z gmin zamieszkuje 193 beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy osób, co stanowi dwie trzecie tej wartości dla województwa dolnośląskiego.

Tabela 6. *Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	520	468	414	365	334	303	b.d.
Domaniów	535	516	499	517	467	417	b.d.
Kąty Wrocławskie	220	203	171	136	118	98	b.d.
Kobierzyce	397	424	300	302	234	196	b.d.
Siechnice	203	231	177	142	125	132	b.d.
Żórawina	314	291	205	136	138	123	b.d.
Średnia dla gmin LGD	333,8	333	270,4	246,6	216,4	193,2	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W 2021 roku na terenie wszystkich gmin należących do LGD Lider A4 zarejestrowanych było 15785 podmiotów gospodarki narodowej, o 5384 podmiotów więcej, niż w 2015, co oznacza wzrost tego wskaźnika o 51%. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w gminie Kobierzyce – 4355, niemal dziesięć razy więcej, niż w gminie Domaniów, gdzie zarejestrowano 461 podmiotów. Największy wzrost od roku 2015 nastąpił w gminie Siechnice – o 58%. Najwolniej podmiotów przybywa w gminie Domaniów, w ciągu ostatnich 6 lat liczba przedsiębiorstw wzrosła tam o 24%.

Tabela 7. *Podmioty gospodarki narodowej ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	357102	361307	368811	375294	382892	396046	b.d.
Domaniów	383	394	404	426	443	461	477
Kąty Wrocławskie	2954	3094	3262	3493	3786	4057	4386
Kobierzyce	3047	3177	3421	3744	4060	4355	4615
Siechnice	2767	2922	3164	3430	3790	4065	4381
Żórawina	1250	1319	1383	1491	1620	1752	1926
Średnia dla gmin LGD	2080,2	2181,2	2326,8	2516,8	2739,8	2938	3157

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wrasta także liczba podmiotów nowo zarejestrowanych przez osoby w wieku produkcyjnym. Teren LGD zamieszkuje w sumie 28514 mężczyzn oraz 26591 kobiet w wieku produkcyjnym.

Średnio 224 osoby na 10 tysięcy osób w wieku produkcyjnym zarejestrowało w 2021 roku nowy podmiot w urzędzie gminy. To o 21% podmiotów więcej, niż zostało założonych w roku 2015. Najbardziej przedsiębiorczy są mieszkańcy gminy Kobierzyce, w 2021 założono tam 269 nowych przedsiębiorstw na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym. Porównując średnią liczbę nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw dla gmin należących do LGD ze wszystkimi gminami województwa, wartość ta była w 2020 roku wyższa od wojewódzkiej o 25%.

Tabela 8. *Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	167	160	173	186	181	159	b.d.
Domaniów	97	122	147	167	105	112	107
Kąty Wrocławskie	183	192	201	241	230	213	255
Kobierzyce	234	215	257	303	275	249	269
Siechnice	233	224	262	264	282	224	253
Żórawina	174	198	181	214	197	198	236
Średnia dla gmin LGD	184,2	190,2	209,6	237,8	217,8	199,2	224

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Dynamika funkcjonowania fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych to ważny wskaźnik przy opisie zaangażowania mieszkańców w życie gminy oraz chęci poprawy warunków życia najbardziej potrzebujących. Średnio w każdej z gmin działa 37 takich organizacji na 10 tysięcy mieszkańców. Liczba ta, choć niewiele niższa, niż średnia dla całego województwa, od roku 2015 systematycznie wzrasta. W większości gmin od roku 2015 fundacji, stowarzyszeń i organizacji przybyło, stosunkowo najwięcej w gminie Kąty Wrocławskie, o 33%. Najwięcej fundacji i stowarzyszeń na 10 tys. mieszkańców działa w gminie Kobierzyce – 45.

Tabela 9. *Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	39	40	42	40	42	43	b.d.
Domaniów	28	31	29	23	25	25	28
Kąty Wrocławskie	30	33	35	33	36	37	40
Kobierzyce	38	41	43	43	45	45	45
Siechnice	29	32	35	33	35	36	36
Żórawina	33	35	36	33	33	39	39
Średnia dla gmin LGD	31,6	34,4	35,6	33	34,8	36,4	37,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na terenie gmin należących do LGD Lider A4 w 2021 działało w sumie 19 bibliotek i ich filii. To o dwie biblioteki więcej, niż w roku 2015. W gminach Kobierzyce i Siechnice działa po 6 bibliotek, w gminie Żórawina – 3, a po dwie placówki biblioteczne działają w gminach Domaniów i Kąty Wrocławskie. Obecnie w każdej z gmin mieszka średnio 99 czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności. W roku 2015 osób korzystających z bibliotek było 124 na 1000 ludności, co oznacza spadek o 20%. Najwięcej czytelników zamieszkuje gminę Siechnice (170 na 1000 mieszkańców), natomiast najmniej gminę Domaniów (34 na 1000 mieszkańców).

Tabela 10. *Biblioteki i ich filie*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	599	593	592	591	589	582	b.d.
Domaniów	2	2	2	2	2	2	2
Kąty Wrocławskie	1	1	1	2	2	2	2
Kobierzyce	5	5	6	6	6	6	6
Siechnice	6	6	6	6	6	6	6
Żórawina	3	3	3	3	3	3	3
Średnia dla gmin LGD	3,4	3,4	3,6	3,8	3,8	3,8	3,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba osób bezrobotnych, tak jak w całym kraju, w gminach należących do LGD spada. W roku 2021 teren wszystkich gmin zamieszkiwało w sumie 917 osób bez pracy, w tym 392 mężczyzn i 525 kobiet. Najwięcej bezrobotnych zamieszkuje gminę Siechnice: 235 osób, najmniej natomiast gminę Domaniów: 127 osób. Dynamika spadku w gminach jest nieco niższa, niż zmiany liczby bezrobotnych dokonujące się w całym województwie dolnośląskim. Średnio w każdej z gmin ubyło o 25% bezrobotnych, gdy w województwie ubyło ich średnio o 32%. Największy spadek między 2015, a 2021 rokiem obserwujemy w gminie Domaniów, aż o 48%. Średnio w każdej z gmin nie pracuje 2% osób w wieku produkcyjnym.

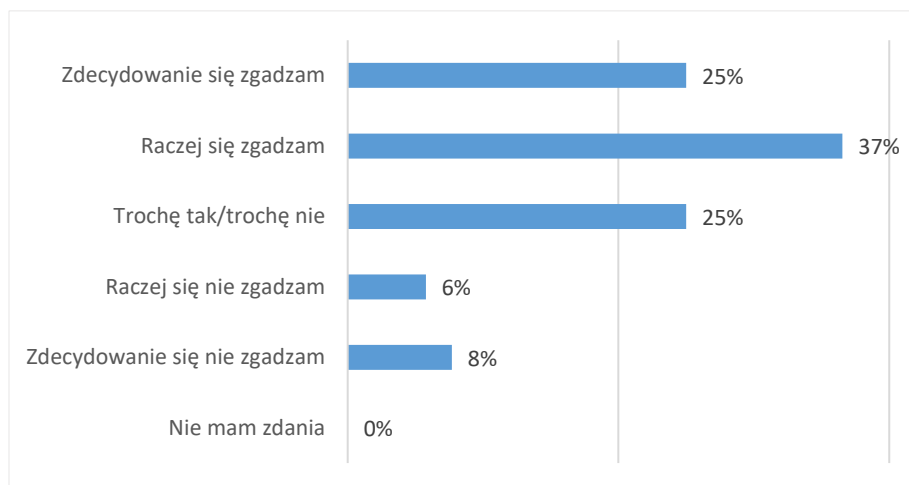
Tabela 11. *Bezrobotni zarejestrowani ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
DOLNOŚLĄSKIE	99952	85984	68813	62842	56022	68822	b.d.
Domaniów	242	219	167	150	123	125	127
Kąty Wrocławskie	310	284	226	214	192	263	224
Kobierzyce	277	238	177	179	183	259	197
Siechnice	320	300	215	191	172	244	235
Żórawina	221	163	132	121	107	143	134
Średnia dla gmin LGD	274	240,8	183,4	171	155,4	206,8	183,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

5.1. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

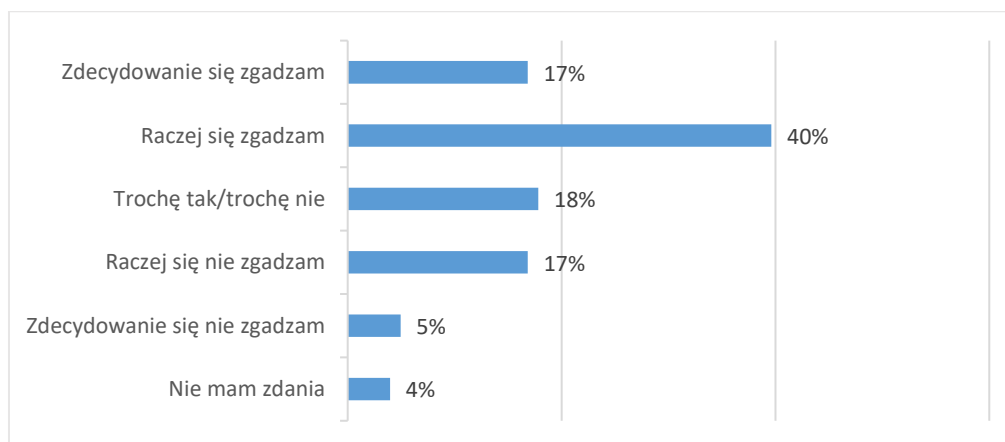
Wykres 1. *W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?*

Źródło: badania własne

Większość ankietowanych (62%) zgadza się ze stwierdzeniem, że ich gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby, w tym co czwarty ze wszystkich badanych zdecydowanie się z tym zgadza. Taki sam odsetek osób (25%) zaznaczyło odpowiedź „trochę tak, trochę nie”, natomiast 14% respondentów nie uważa, żeby ich gmina była dobrym miejscem do życia.

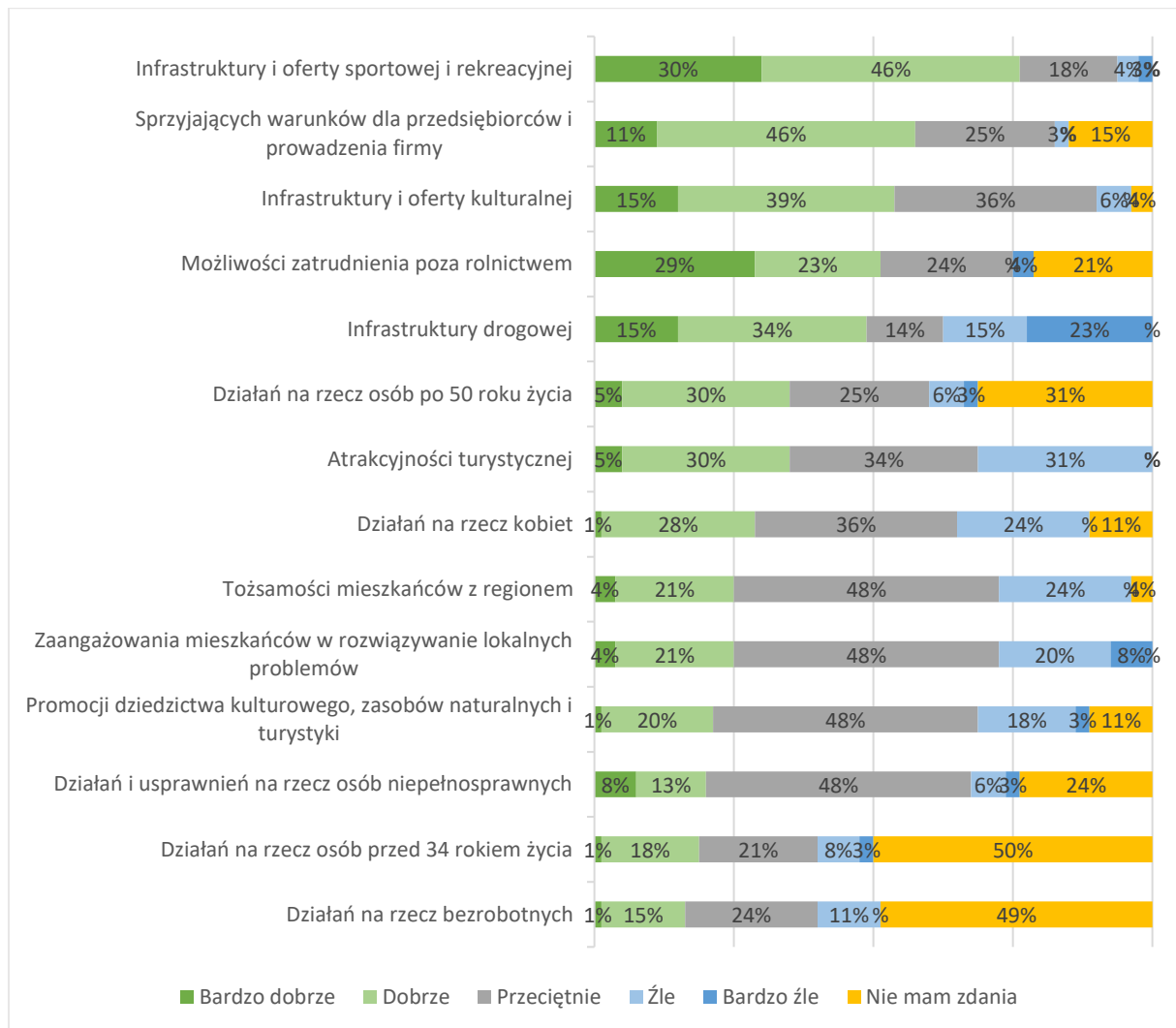
Wykres 2. *W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?*

Źródło: badania własne

Ponad połowa odpowiadających deklaruje, że w ostatnim czasie warunki do życia w ich gminie poprawiły się, z czego 40% wszystkich ankietowanych raczej zgadza się z tym stwierdzeniem. Przeciwnego zdania jest 22% osób (odpowiedzi „zdecydowanie się nie zgadzam” i „raczej się nie zgadzam”). Taki sam odsetek respondentów nie potrafi udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie („trochę tak, trochę nie” i „nie mam zdania”).

Wykres 3. *Ocena gminy na wymiarach*

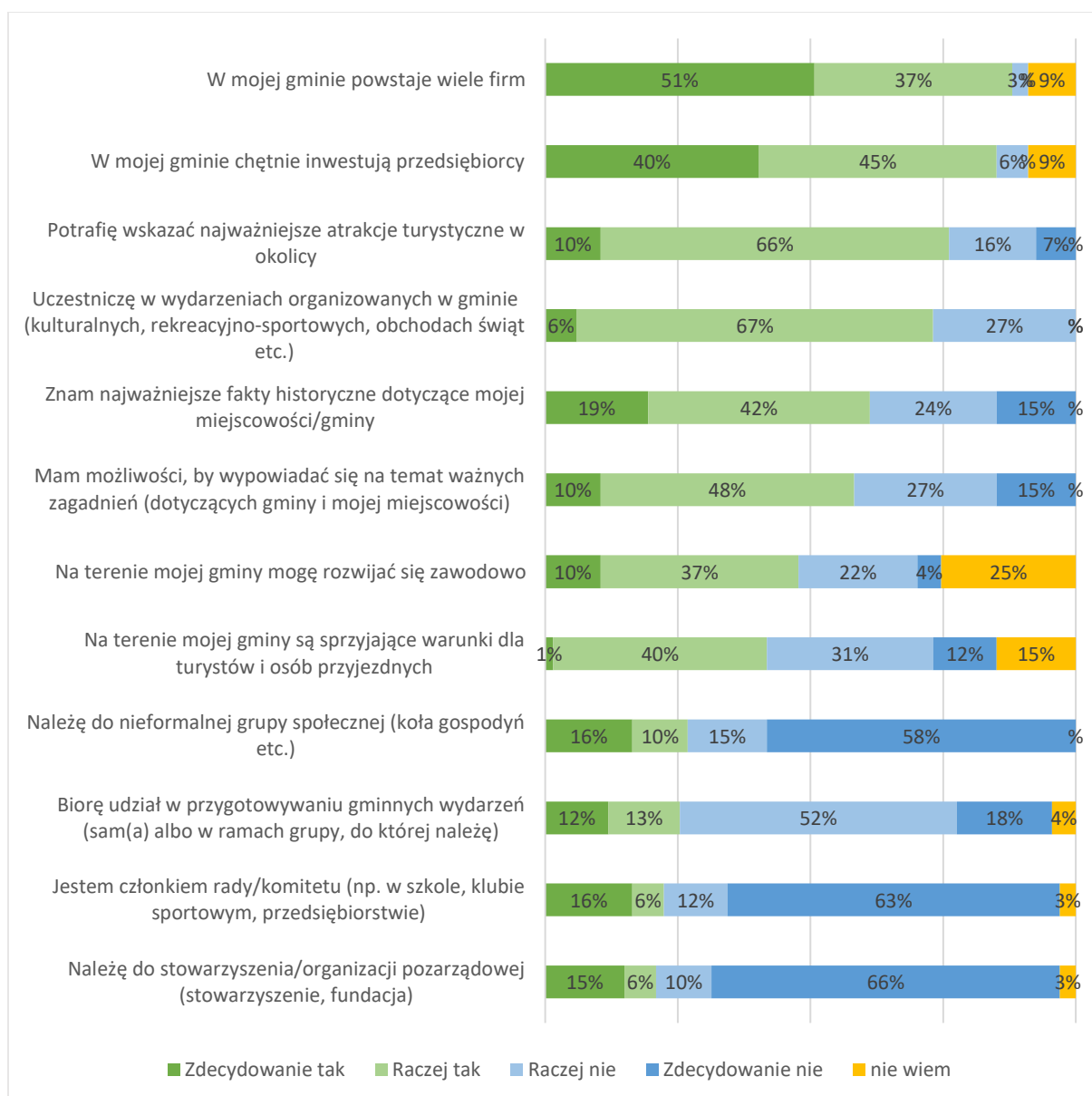

Źródło: badania własne

Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna to najlepiej oceniany przez mieszkańców obszar funkcjonowania gminy (76,3% pozytywnych ocen). W dalszej kolejności badani doceniają sprzyjające warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy, infrastrukturę i ofertę kulturalną a także możliwości zatrudnienia poza rolnictwem - tym obszarom respondenci przyznali kolejno 57,5%, 51,3% i 51,3% dobrych ocen; pozostałe obszary otrzymały ich od

ankietowanych poniżej 50%. Warto zwrócić uwagę na sporą liczbę odpowiedzi neutralnych - aż cztery kategorie (działania i usprawnienia na rzecz osób niepełnosprawnych, promocja dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki, zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów oraz tożsamość mieszkańców z regionem) 48% ankietowanych oceniło przeciętnie. Najgorzej w poniższym zestawieniu wypada infrastruktura drogowa - 38% badanych oceniło ją źle lub bardzo źle.

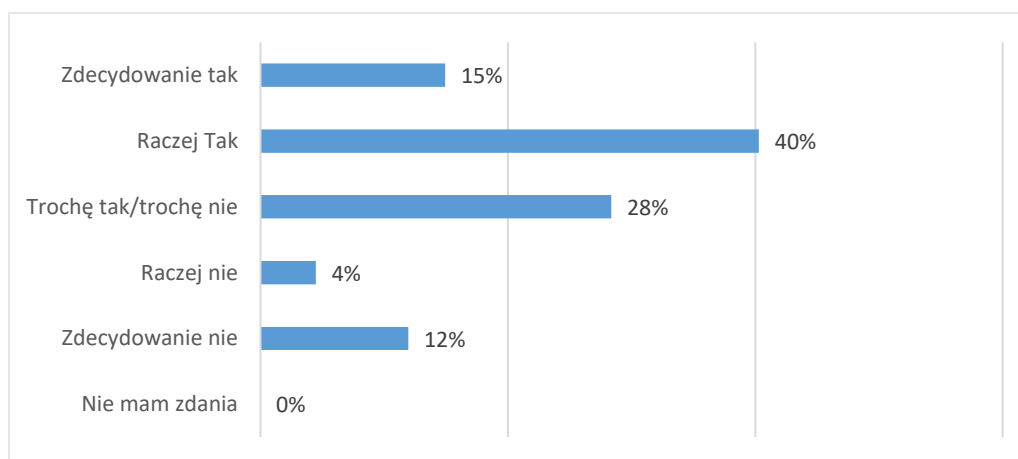
Wykres 4. *Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowanie gminy*

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o zaangażowanie w funkcjonowanie gminy, 88% ankietowanych uważa, że w ich gminie powstaje wiele firm, a 85% - że chętnie inwestują w niej przedsiębiorcy. Mieszkańcy potrafią wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy (76%) i uczestniczą w kulturalnych, rekreacyjno-sportowych wydarzeniach organizowanych w gminie (73%). Najmniej angażujące mieszkańców obszary życia gminy to przynależność do stowarzyszenia, organizacji pozarządowej (76% negatywnych wskazań), rady lub komitetu (75%), nieformalnej grupy społecznej (73%).

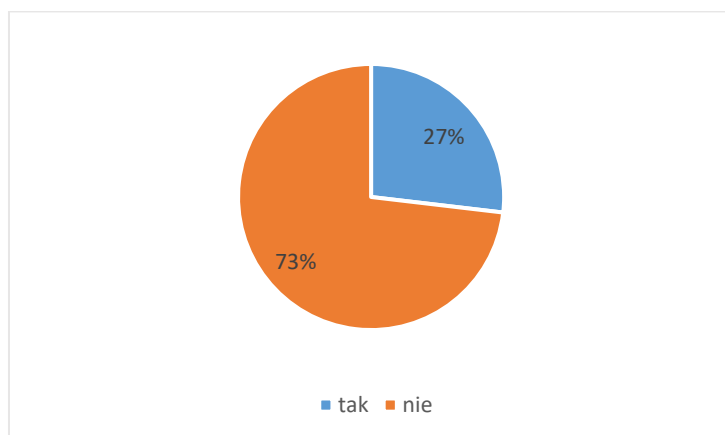
Wykres 5. *Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?*

Źródło: badania własne

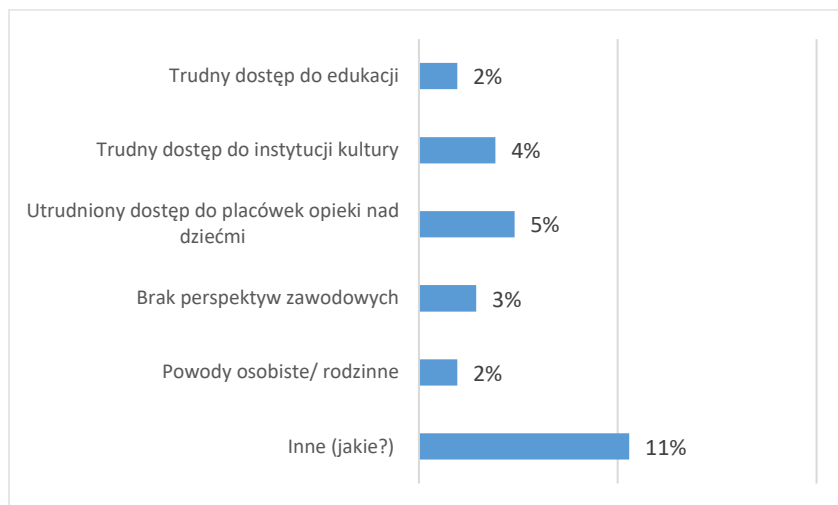
Ponad połowa ankietowanych jest zadowolona z warunków życia w gminie, z czego 40% wszystkich odpowiadających raczej jest z nich zadowolonych. Przeciwnie stanowisko w tej sprawie zajęło 16% badanych, a 28% odpowiedziało, że trochę jest, a trochę nie jest zadowolona z warunków życia w gminie.

Wykres 6. *Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?*

Źródło: badania własne

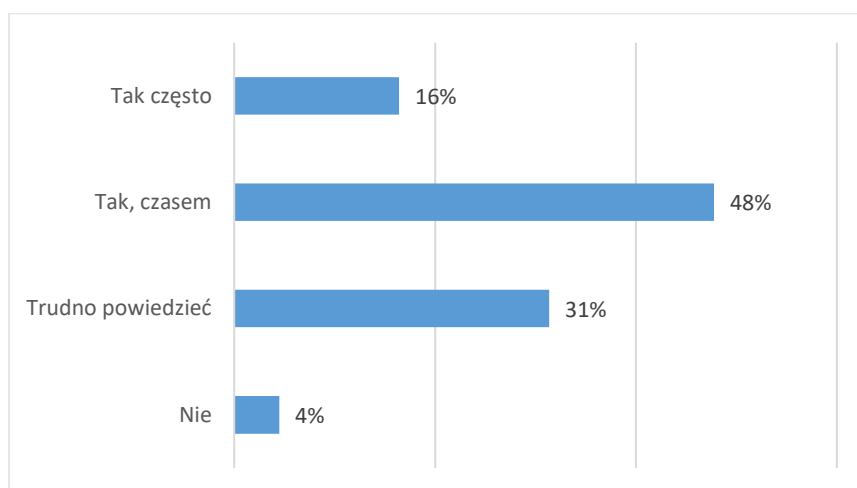
Wykres 7. *Powody zmiany miejsca zamieszkania*

Źródło: badania własne

27% respondentów rozważa zmianę miejsca zamieszkania; decyzję o ewentualnej wyprowadzce badani argumentują przede wszystkim utrudnionym dostępem do placówek opieki nad dziećmi oraz do instytucji kultury oraz brakiem perspektyw zawodowych.

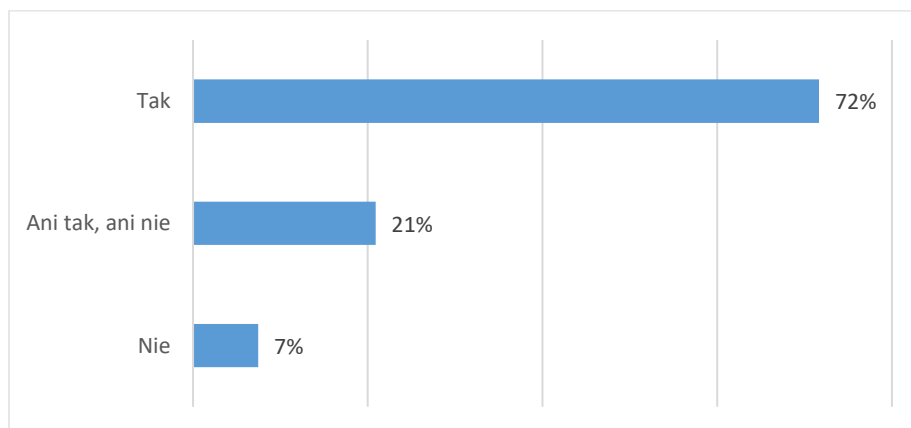
Wykres 8. *Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?*

Źródło: badania własne

Z infrastruktury, obiektów finansowanych ze środków unijnych korzystało w ostatnim roku 64% ankietowanych. 31% badanych zaznaczyło w tym temacie odpowiedź „trudno powiedzieć”, a 4% osób nie korzystało z wyżej wspomnianych obiektów.

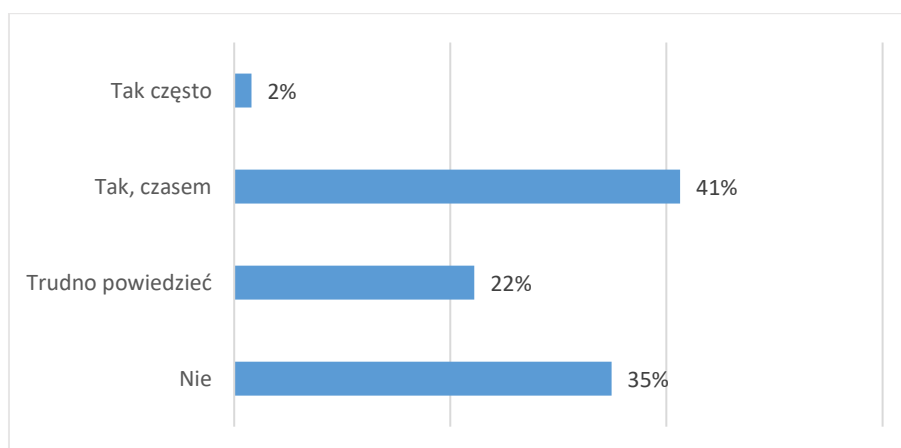
Wykres 9. *Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?*

Źródło: badania własne

72% odpowiadających twierdzi, że projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców. Sprecyzowanej opinii nie ma w tej kwestii 21% badanych, a 7% osób uważa, że projekty te nie interesują mieszkańców.

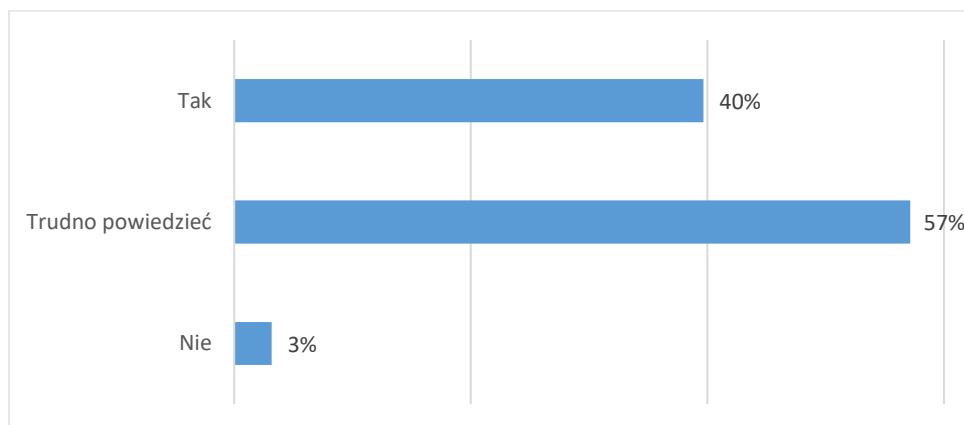
Wykres 10. *Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?*

Źródło: badania własne

Ze szkoleń, spotkań, festynów finansowanych ze środków unijnych korzystało w ostatnim roku 41% ankietowanych. Odpowiedzi przeczącej udzieliło na zadane pytanie 35% osób, a 22% ma trudności z wypowiedzeniem się w tej kwestii.

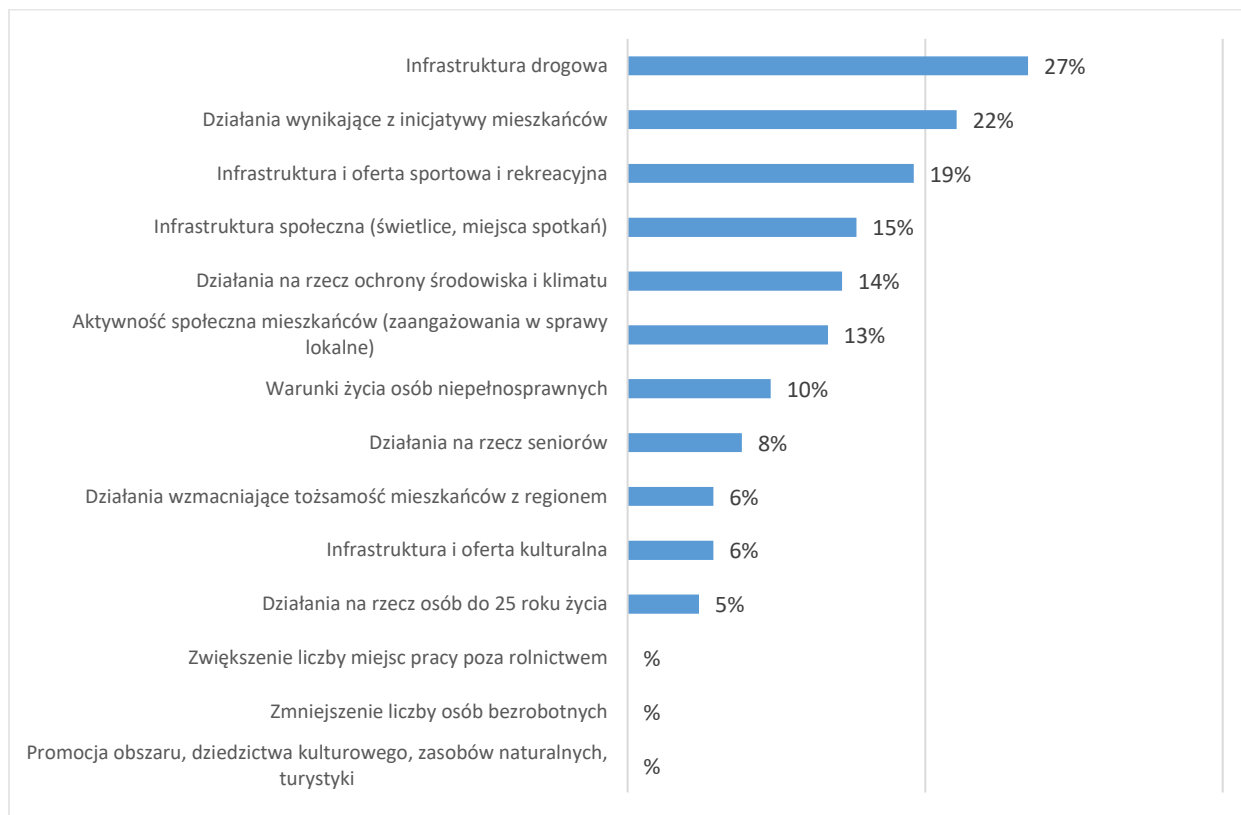
Wykres 11. *Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?*

Źródło: badania własne

40% badanych jest zdania, że projekty te interesują mieszkańców, a inaczej twierdzi zaledwie 3% osób. Największa grupa ankietowanych, aż 57%, zaznaczyła odpowiedź „trudno powiedzieć”.

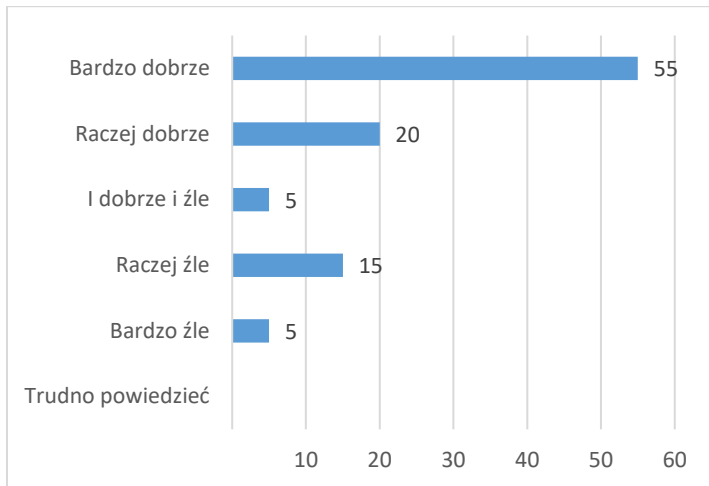
Wykres 12. *Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?*

Źródło: badania własne

Infrastruktura drogowa to obszar, który w pierwszej kolejności dofinansowaliby mieszkańcy, gdyby to od nich zależało, na co przeznaczyć dodatkowe środki finansowe (27% wskazań). 22% osób zdecydowałoby się na wsparcie działań wynikających z inicjatywy mieszkańców, a 19% - na infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną. Dużo mniejszym zainteresowaniem w tym zakresie cieszą się działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem oraz infrastruktura i oferta kulturalna - oba obszary otrzymały od ankietowanych 6% głosów, podczas gdy zaledwie 5% otrzymały działania na rzecz osób do 25. roku życia. Respondenci nie przekazaliby dodatkowych środków finansowych na zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem, na zmniejszenie liczby osób bezrobotnych ani na promocję obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych oraz turystyki.

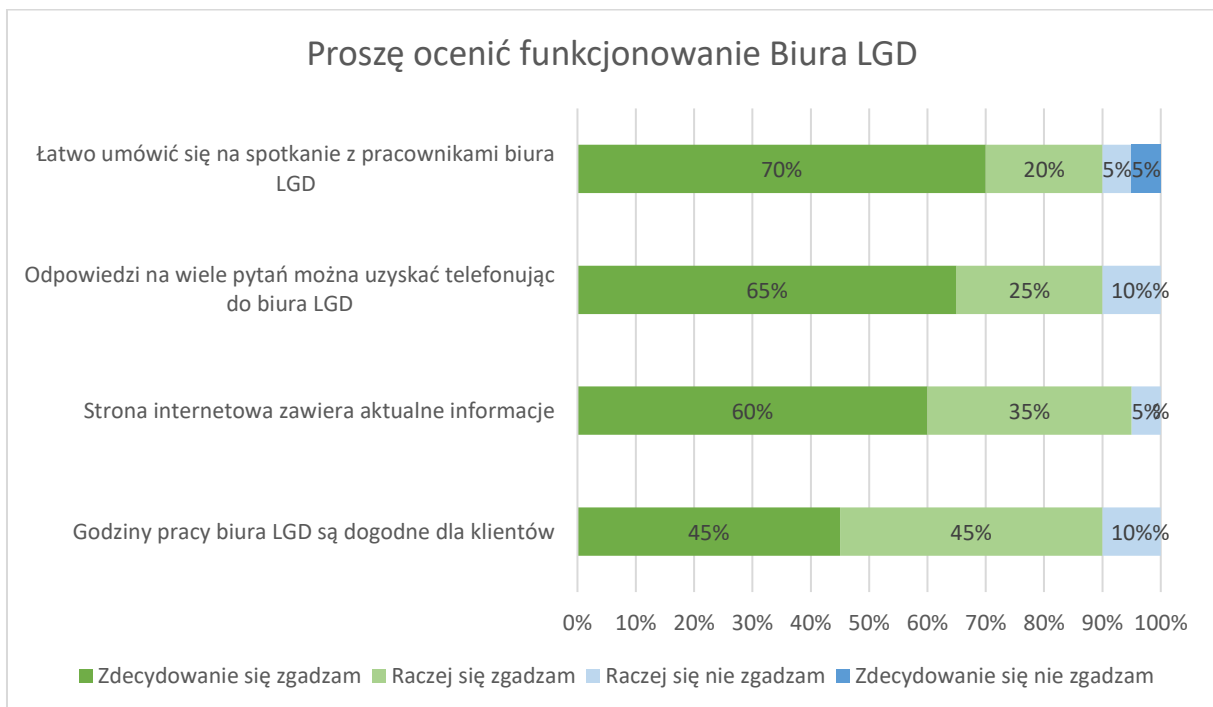
Wykres 13. *Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania?*

Źródło: badania własne

$\frac{3}{4}$ badanych bardzo pozytywnie oceniła funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, z czego co piąta osoba wśród wszystkich odpowiadających oceniła je raczej dobrze. Taki sam odsetek osób (20%) uważa, że LGD funkcjonuje źle, a 5% respondentów twierdzi, że działa ona i dobrze i źle.

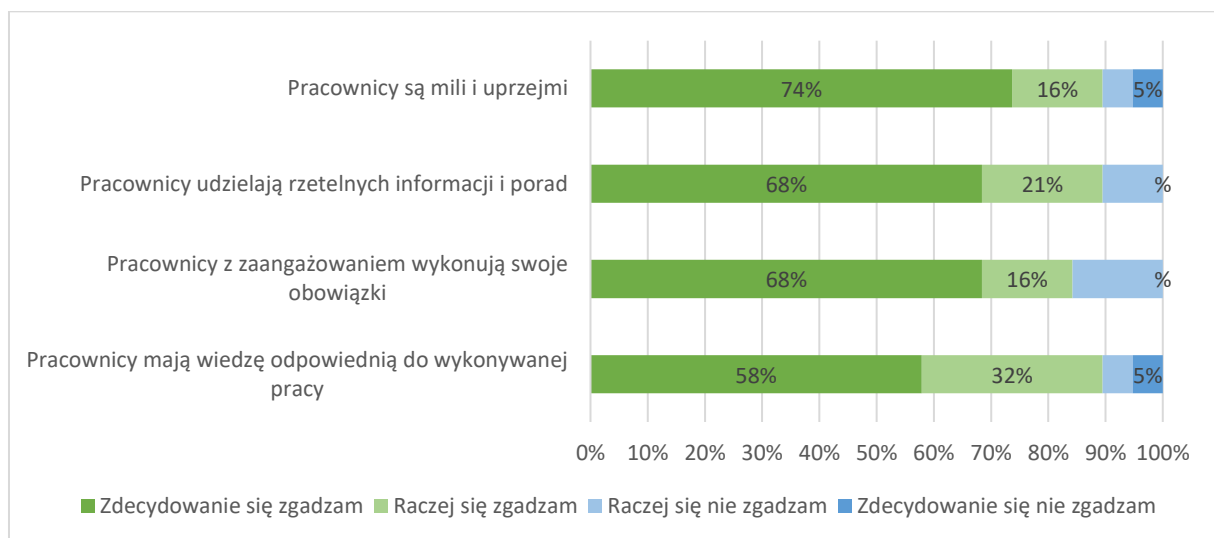
Wykres 14. *Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD*

Źródło: badania własne

Funkcjonowanie biura LGD również uzyskało od badanych pozytywne oceny - najczęściej, aż 90% wskazań, otrzymały stwierdzenia, że łatwo jest umówić się na spotkanie z pracownikami Biura, łatwo dodzwonić się do biura i uzyskać potrzebne informacje oraz że strona internetowa zawiera aktualne dane.

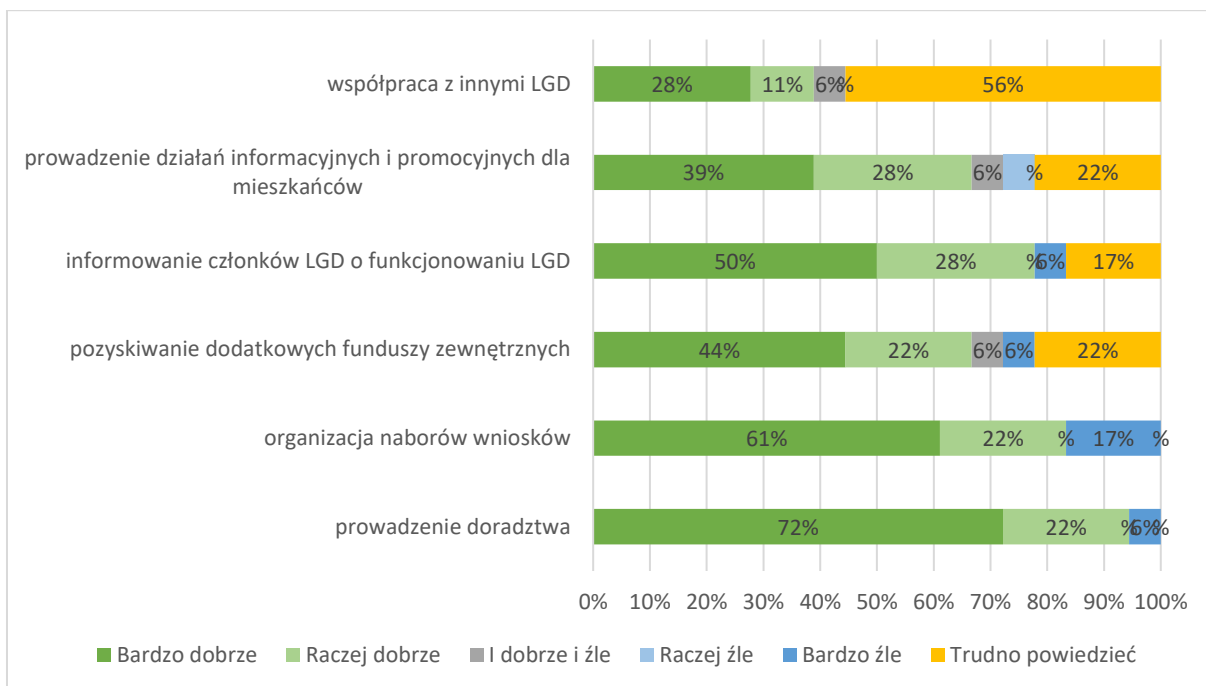
Wykres 15. *Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD*

Źródło: badania własne

Według ankietowanych pracownicy biura LGD są mili i uprzejmi, udzielają rzetelnych informacji i porad oraz mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy - takiej opinii jest 89% respondentów. 84% odpowiadających zgadza się ponadto ze stwierdzeniem, że pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki.

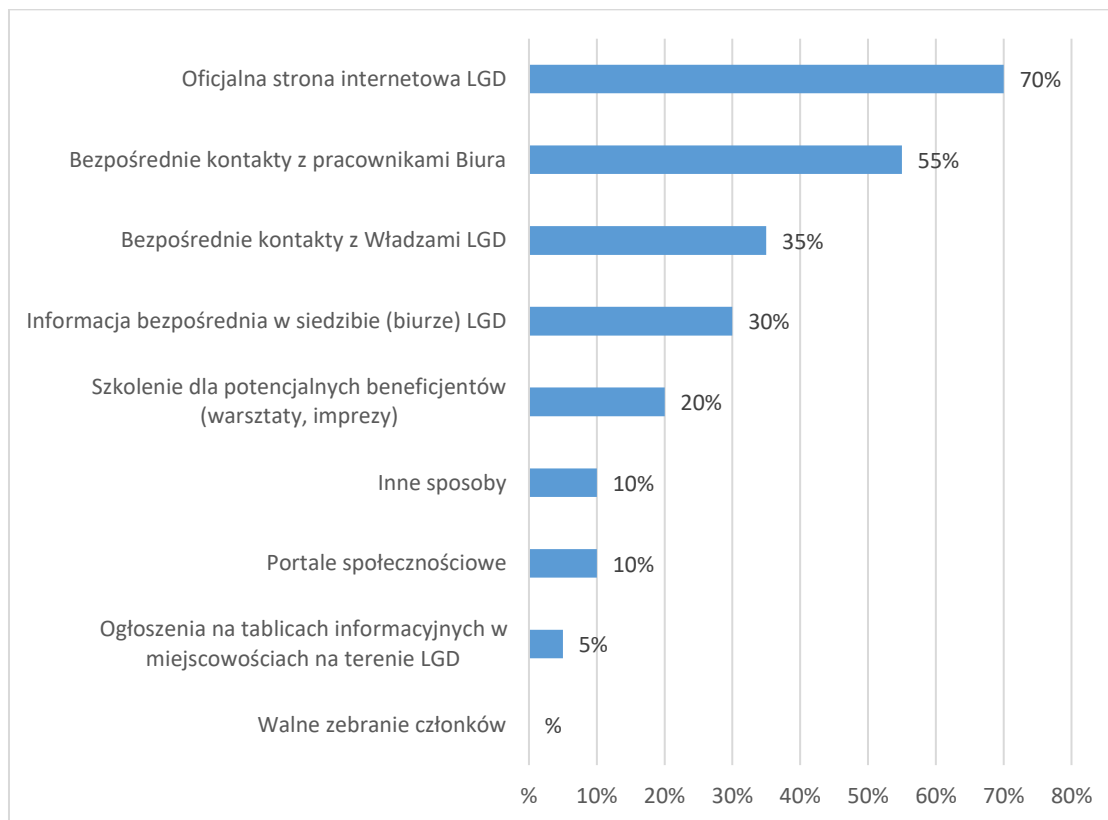
Wykres 16. *Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach*

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o ocenę funkcjonowania biura LGD w poszczególnych wymiarach, ankietowani najwyższe noty przyznali prowadzeniu doradztwa - aż 94% pozytywnych wskazań. Organizacja naborów wniosków oraz informowanie członków LGD o funkcjonowaniu Stowarzyszenia również zebrały pozytywne oceny (kolejno 83% i 78% odpowiedzi). Nieco gorzej wypada w tym zestawieniu pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych oraz prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców - oba te obszary otrzymały odpowiednio 66 i 67% oraz 22% neutralnych głosów.

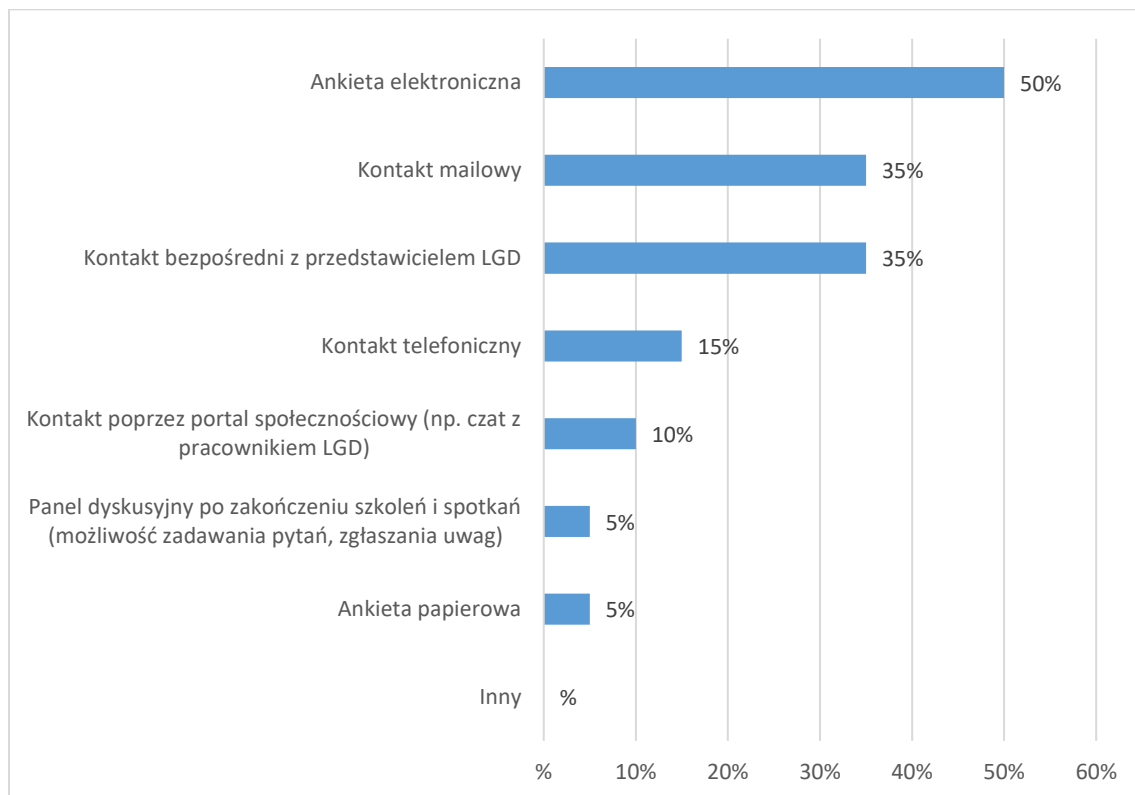
Wykres 17. *Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?*

Źródło: badania własne

70% odpowiadających informacje o funkcjonowaniu LGD pozyskuje z oficjalnej strony Stowarzyszenia, ponad połowa (55%) - z bezpośrednich kontaktów z pracownikami Biura. 35% ankietowanych taką wiedzę czerpie z bezpośrednich kontaktów z władzami LGD. Portale społecznościowe i ogłoszenia na tablicach informacyjnych nie są dobrym źródłem informacji dla mieszkańców - wybiera je kolejno 10% i 5% badanych. Żaden ankietowany nie zaznaczył Walnego zebrania członków jako rezerwuaru informacji dotyczących funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania.

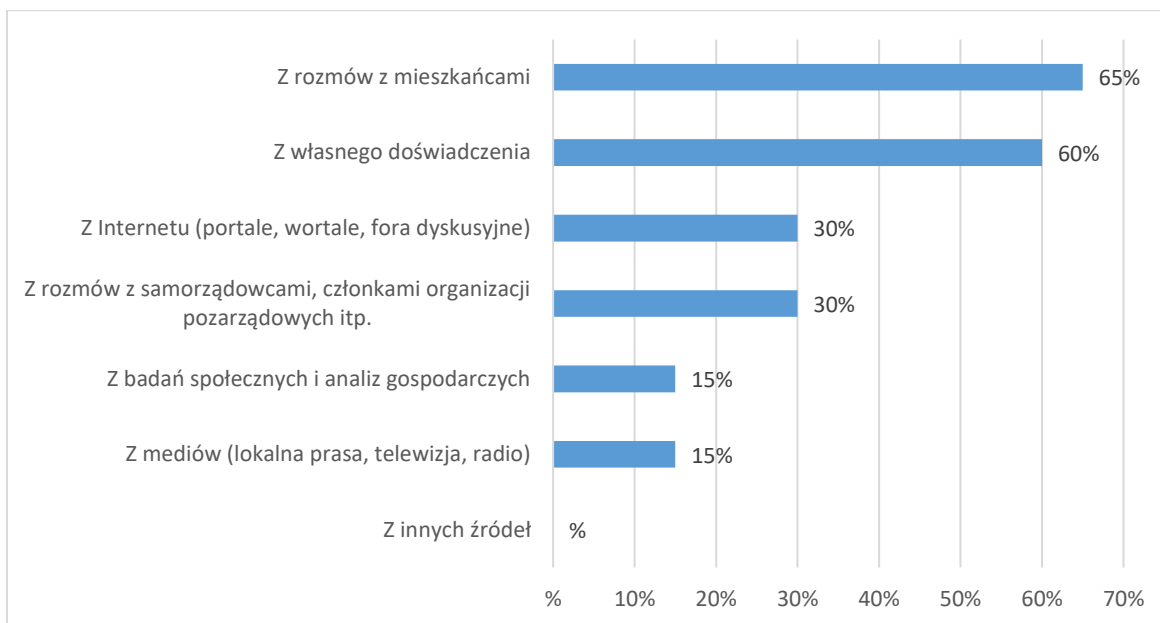
Wykres 18. *Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?*

Źródło: badania własne

Połowa ankietowanych jako najbardziej odpowiedni kanał przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD wskazuje ankietę elektroniczną. Po 35% respondentów wybrało kontakt mailowy oraz ten bezpośredni, z przedstawicielem LGD. Panel dyskusyjny oraz ankieta papierowa nie cieszą się w tym zakresie zainteresowaniem badanych (5% wskazań).

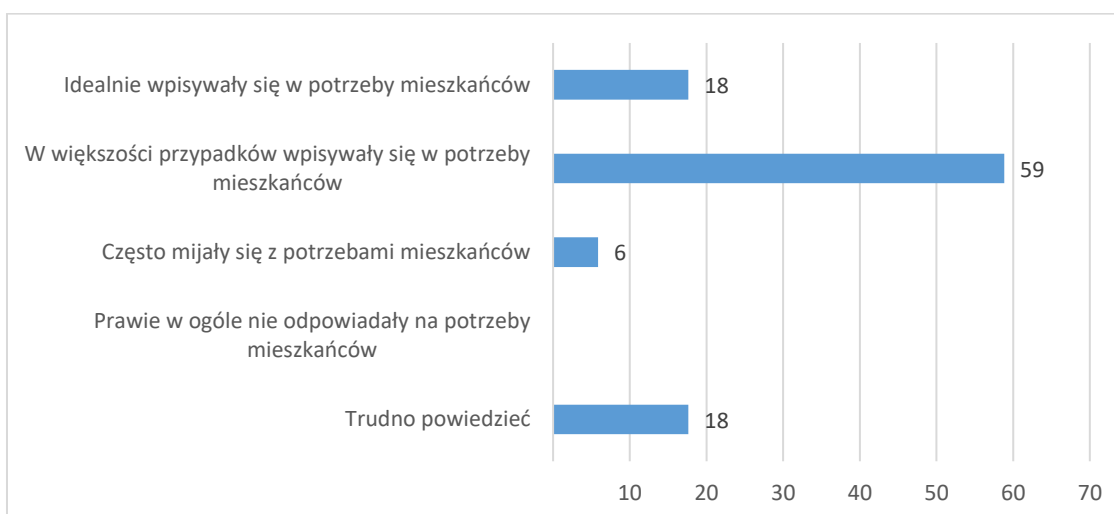
Wykres 19. *Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?*

Źródło: badania własne

65% respondentów informacje o potrzebach mieszkańców czerpie z rozmów z nimi, a 60% - z własnego doświadczenia. Po 30% ankietowanych wiedzę taką zdobywa w internecie oraz z rozmów z samorządowcami i członkami organizacji pozarządowych. Badania społeczne, analizy gospodarcze oraz media to źródła informacji o potrzebach mieszkańców dla 15% odpowiadających.

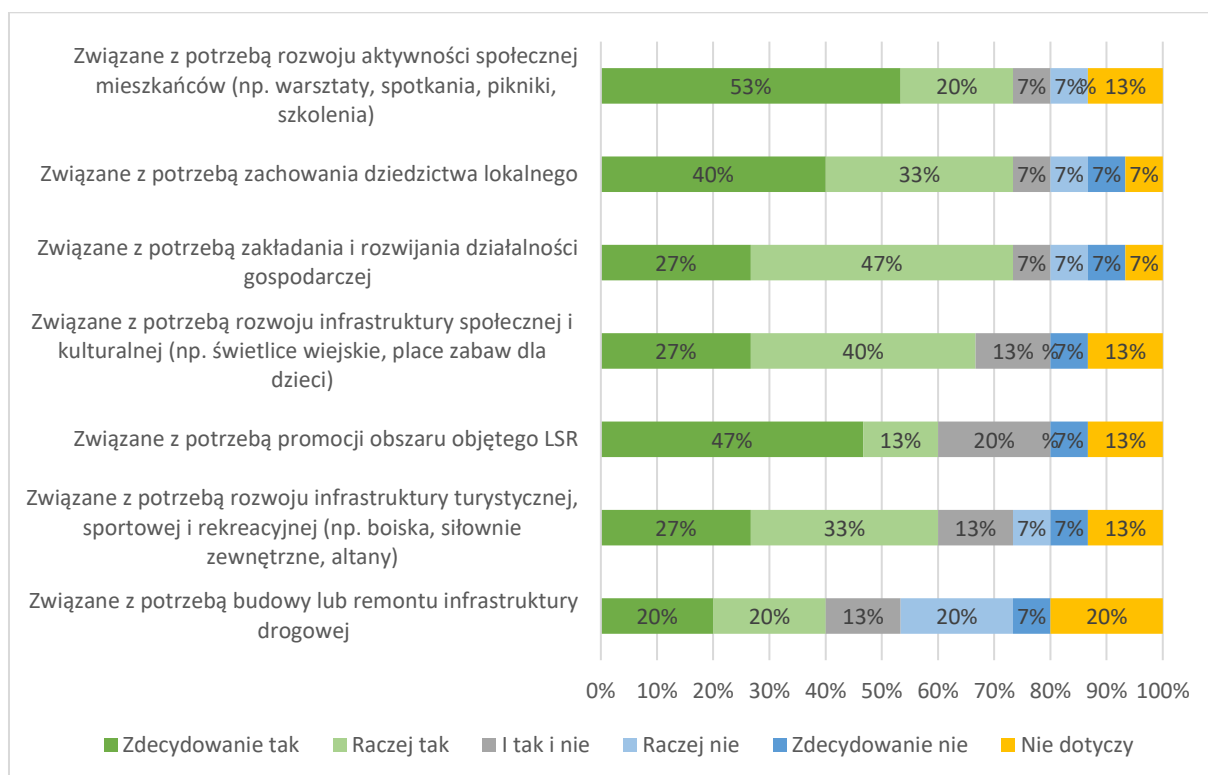
Wykres 20. *Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?*

Źródło: badania własne

Zdaniem 77% ankietowanych nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców, a 18% wszystkich badanych twierdzi, że wpisywały się one w ich potrzeby idealnie. 6% osób odpowiedziało, że nabory wniosków często miały się z potrzebami lokalnej społeczności, a 18% respondentów ma trudności z wypowiedzeniem się w tej sprawie.

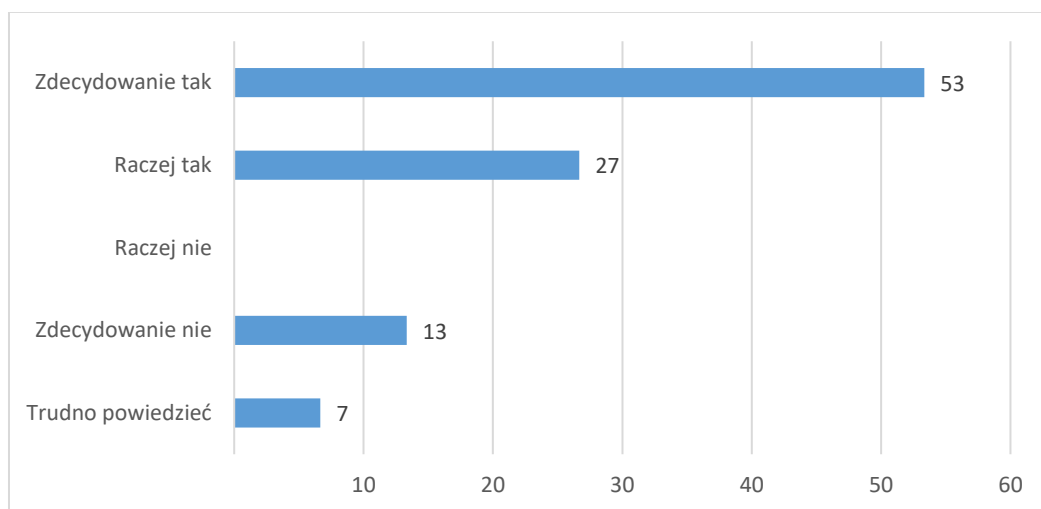
Wykres 21. *Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:*

Źródło: badania własne

Według ankietowanych realizowane w LGD nabory wniosków najbardziej pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych w kwestii aktywności społecznej mieszkańców, zachowania dziedzictwa lokalnego oraz zakładania i rozwijania działalności gospodarczej (każdy z wymienionych obszarów otrzymał prawie trzy czwarte głosów „zdecydowanie tak” i „raczej tak”). Ponad 2/3 odpowiadających uważa, że nabory wniosków pomogły w problemach związanych z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej. Najmniej, 40% pozytywnych wskazań, i jednocześnie najwięcej negatywnych (27%), otrzymała budowa lub remont infrastruktury drogowej - według ankietowanych nabory wniosków realizowane w LGD nie przyczyniły się do poprawy sytuacji w tym zakresie.

Wykres 22. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

5/6 badanych uważa, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane z korzyścią dla społeczności, z czego ponad połowa wszystkich odpowiadających jest o tym przekonana. 13% osób jest zdania, że pieniądze te zdecydowanie nie zostały wydane efektywnie, a 7% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Doradztwo biura LGD

LGD świadczy indywidualne, bezpłatne usługi doradcze. W latach 2016 – 2021 usługi doradcze w zakresie spotkań indywidualnych otrzymało ogółem 329 podmiotów (z czego 203 to osoby fizyczne, a 126 to instytucje).

Konsultacje merytoryczne są gwarancją prawidłowego przygotowania wniosku co bezpośrednio wpływa na efektywność i skuteczność wdrażania celów LSR, a także skrócenie czasu procedowania wniosku. Zainteresowanie beneficjentów doradztwem wynika również z tego, że można za nie otrzymać dodatkowe punkty w ramach lokalnych kryteriów wyboru. Dzięki temu rozwiązaniu wnioski składane do LGD są znacznie lepszej jakości i dają większą szansę na realizację i końcowe rozliczenie.

Zgodnie z zapisami strategii, w założonym planie komunikacji, bezpośrednio po świadczonej usłudze doradczej prowadzone są badania satysfakcji. Wyniki satysfakcji są bardzo wysokie. Wskaźniki usług doradczych oceniane są jako: bardzo dobre. Badani wskazują, że treści przekazywane są w prosty, przejrzysty oraz rzeczowy sposób. Przydatność pozyskanych

informacji przez wnioskodawców uzyskało najwyższe oceny. Jak również ocena udzielonego doradztwa w przeważającej ilości uzyskało ocenę bardzo dobrą.

Plan komunikacji i plan szkoleń

W latach 2016-2021 zorganizowano 26 szkoleń organu decyzyjnego i pracowników LGD, co przekłada się na 98 osobodni. Szkolenia kierowane do wewnątrz organizacji pozwalały pracownikom biura, członkom Rady i członkom Zarządu sprawniej wykonywać swoje zadania. LGD prowadziła również szkolenia skierowane do potencjalnych wnioskodawców. Dotyczyły one wdrażania LSR, oceny i wyboru wniosków, zasad ubiegania się o granty, zasad wypełniania dokumentacji, zasad przygotowania i opracowywania biznesplanów dla operacji związanych z podejmowaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej. Takich szkoleń odbyło się w sumie 28 (do końca 2021) w formie spotkań bezpośrednich w gminach, a także w formie filmów szkoleniowych (tutoriali) dostępnych na stronie internetowej LGD. I tak odpowiednio:

w 2018- 5 szkoleń do konkursów i 5 dla grantów,

w 2019- 5 dotyczących konkursów i 5 dotyczących rozliczania wniosków,

w 2020- 5 szkoleń on-line dotyczących grantów,

w 2021-3 filmy szkoleniowe on-line.

Tabela 12. *Szkolenia pracowników i członków organów LGD*

	Szkolenia zrealizowane
2016	5
2017	6
2018	5
2019	4
2020	3
2021	3
suma	26

Źródło: dane LGD

Lokalna Grupa Działania prowadziła zróżnicowane działania komunikacyjne (szkolenia odbywały się również w wersji tutoriali internetowych dostępnych cały czas poprzez stronę internetową i kanał YouTube), docierając do różnych grup odbiorców. Głównym celem planu komunikacji w latach 2016-2020 było systematyczne informowanie lokalnej społeczności o zasadach przyznawania dofinansowania. W ramach planu komunikacji LGD prowadziła spotkania i szkolenia dotyczące ogłaszanych naborów wniosków. Tego typu spotkania prowadzone były przed każdym naborem i pozwalały potencjalnym wnioskodawcom na zrozumienie zakresu konkretnego konkursu oraz zasad ubiegania się o wsparcie. Istotnym

celem było również utrzymanie dobrego wizerunku i rozpoznawalności LGD, budowanie marki Stowarzyszenia.

Do realizacji powyższych celów LGD wykorzystano cały arsenał narzędzi komunikacyjnych.

W celu promocyjnym organizowano dużo spotkań, imprez lokalnych, konkursów o tematyce regionalnej, które zarazem promowały markę Stowarzyszenia. Brano udział w wielu konferencjach i targach. Przy okazji imprez lokalnych promowano markę i działalność LGD A4 Lider na stoiskach promocyjnych. Przygotowano publikacje turystyczne, rozbudowano portal turystyczny wraz z mapą on-line oraz ulotki informacyjne, które promowały obszar i działanie Stowarzyszenia. Organizowano wycieczki, które aktywizowały mieszkańców, a zarazem promowały prowadzoną działalność. W ramach wspólnego projektu dolnośląskiej sieci LGD współorganizowano wizyty studyjne m. in. do Danii oraz do okolicznych krajowych Stowarzyszeń LGD.

Korzystano z mediów elektronicznych i tradycyjnych. Systematycznie zamieszczano artykuły w prasie lokalnej i artykuły na stronie internetowej LGD oraz stronach urzędów gmin. Przygotowywano prezentacje multimedialne oraz teledyski reklamowe z przygotowywanych operacji, zamieszczano informacje na stronie internetowej LGD oraz mediach społecznościowych, których zasięg jest ogólnopolski.

Do zbadania efektywności działań informacyjnych i konsultacyjnych wykorzystywano ankiety elektroniczne i papierowe. Bieżąca analiza ich wyników pozwalała na dopasowanie jakości i intensywności działań komunikacyjnych do potrzeb mieszkańców.

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

Stowarzyszenie A4 Lider liczy 53 członków indywidualnych i instytucjonalnych, w tym 8 osób pochodzi z sektora publicznego, 27 osoby z sektora społecznego, 14 członków to przedsiębiorcy i 4 osób to mieszkańcy regionu.

W latach 2016 – 2021 czteroosobowy Zarząd spotkał się 29 razy. Odbyły się 10 spotkań Walnego Zgromadzenia Członków. Oprócz kwestii związanych z funkcjonowaniem i rozliczaniem Stowarzyszenia zebrania dotyczyły także aktualizacji LSR. Rada LGD spotykała się 10 razy.

Tabela 13. *Spotkania organów LGD*

	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	0	0	0
2017	0	0	0
2018	6	3	4
2019	9	3	3
2020	8	2	2

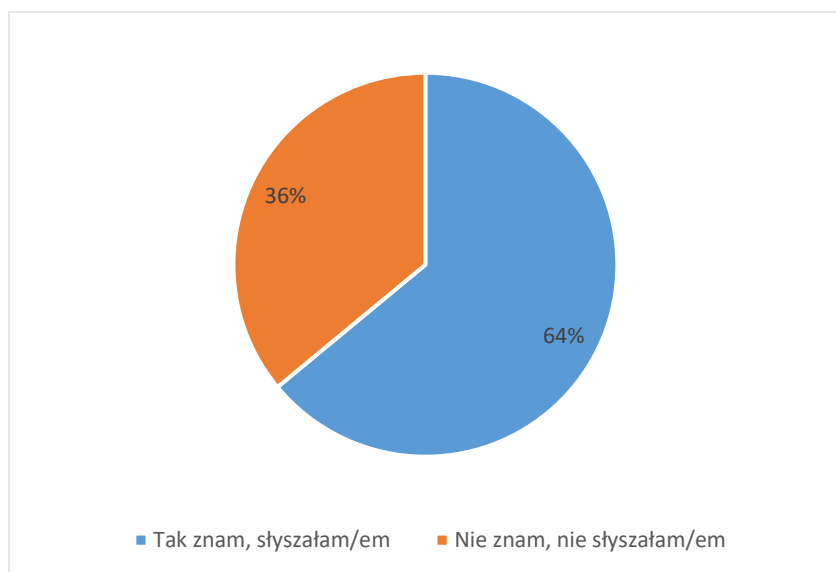
2021	6	2	1
suma	29	10	10

Źródło: dane LGD

Rozpoznawalność LGD

Prawie dwie trzecie respondentów deklaruje znajomość Lokalnej Grupy Działania Lider A4. Wpływ na tak wysoki wynik ma z pewnością codzienna działalność aktywizacyjna, nabory wniosków na poszczególne przedsięwzięcia oraz systematycznie organizowany *Festiwal 4 Żywiołów*.

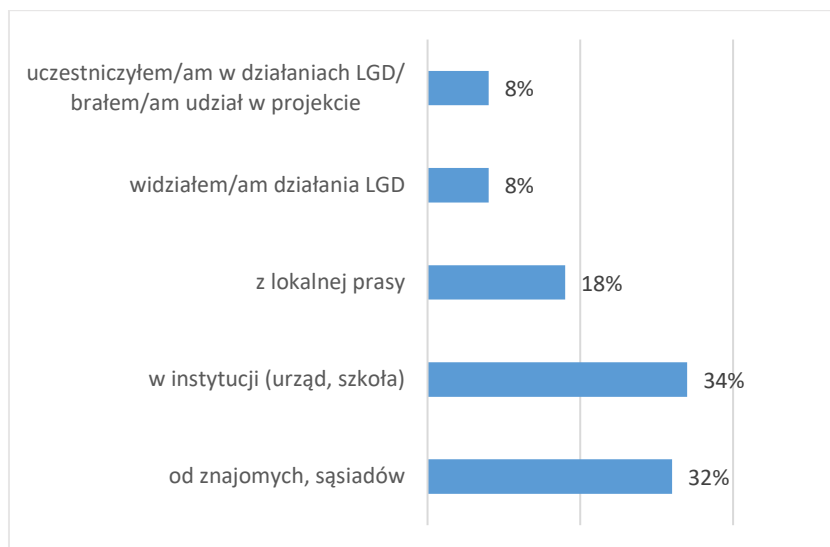
Wykres 23. *Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie Lider A4?*

Źródło: badania własne

Najczęściej ankietowani wskazują, że dowiedzieli się o LGD od urzędników lub w szkole. Często wskazywano na sąsiadów i znajomych, a część badanych wskazała na lokalną prasę. Warto zauważyć, że co 12ty z respondentów, którzy zadeklarowali znajomość LGD, dowiedział się o Stowarzyszeniu uczestnicząc w działaniach lub widząc inicjatywę LGD.

Wykres 24. *W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?*

Źródło: badania własne

Inne działania LGD

Lokalna Grupa Działania A4 Lider w okresie 2016 – 2021 prowadziła szeroką gamę aktywności promocyjno-informacyjnych oraz działań aktywizacyjnych. Nie sposób wymienić wszystkich inicjatyw i działalności. Do najważniejszych należy zaliczyć między innymi działania dotyczące aktywizacji, w ramach których zorganizowano przez LGD wiele warsztatów, konkursów, jak również spotkań, imprez rocznicowych i przedsięwziętych.

Jedną z bardziej szerokich i cennych działań aktywizacyjnych LGD jest organizowany Festiwal 4 Żywiołów. Jest to doroczne święto pięciu gmin, których przedstawiciele są zarazem członkami Stowarzyszenia. Na festiwalu prezentują się (w formie jarmarku oraz towarzyszących mu występów artystycznych na profesjonalnej scenie) wyłącznie mieszkańcy, lokalni twórcy, artyści i organizacje z terenu LGD. Lokalna społeczność ma okazję do spotkania oraz integracji, wspólnej zabawy i aktywności. Odbývające się podczas Festiwalu warsztaty kulinarne, rękodzielnicze oraz atrakcje dla dzieci i młodzieży cieszą się dużym zainteresowaniem mieszkańców. Jest to wydarzenie integrujące podmioty z różnych sektorów, eksponujące dziedzictwo obszaru LGD, związane z historią, kulturą, gospodarką i tradycjami, tworzone przez ludzi i dla ludzi.

Stowarzyszenie zorganizowało specjalny jubileusz z okazji 10-ej rocznicy biura Lokalnej Grupy Działania, który był okazją do wspólnego świętowania i podsumowania dotychczasowej współpracy gmin współpracujących w ramach Stowarzyszenia oraz uhonorowania członków i wszystkich współtworzących jego najbliższe otoczenie.

Jednocześnie aktywizację mieszkańców osiągnano dzięki projektom grantowym (m. in. były to projekty: Jej portret-warsztaty rozwojowe dla kobiet, Kraina wspomnień-warsztaty łączące

pokolenia, Sport drogą do aktywności). Zgodnie z LSR aktywizowano również osoby marginalizowane. Przykładem takich projektów były: Spichlerz łączy pokolenia, Warsztaty integracyjne- szyjemy autorskie spódnice i malujemy na tkaninie, Razem. W drogę!-wycieczki integracyjne.

Stworzono specjalną grupę wspierającą współpracę przedsiębiorców i promocję obszaru, na którym działało Stowarzyszenie – o nazwie: K.L.U.B. Lider A4 czyli Kupuj Lokalne, Uprawiaj Biznes. Do tej pory odbyły się 3 spotkania: pierwsze podczas wizyty studyjnej, gdzie powstał pomysł stworzenia grupy, dwa kolejne odbywały się u lokalnych producentów.

LGD zrealizowało projekt (w ramach Dolnośląskiej Sieci Partnerstw): Wsparcie tworzenia międzynarodowej sieci kontaktów LGD z Dolnego Śląska oraz podniesienie wiedzy w zakresie funkcjonowania programu LEADER w obszarze Unii Europejskiej. W jego ramach zorganizowano wyjazd studyjny celem poznawania dobrych praktyk do Danii na wyspę Bornholm.

Stowarzyszenie brało udział w spotkaniach i okolicznościowych imprezach lokalnych i (m. in. były to dożynki wojewódzkie w Domaniowie). Organizowano warsztaty kwiatowe oraz konkursy, w których do wygrania były liczne produkty lokalne.

W celu promocji swoich działań LGD umieszczała artykuły w prasie lokalnej o działaniach Stowarzyszenia i informujące o stanie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Jednocześnie na stronie LGD zamieszczano prezentacje multimedialne lub spoty reklamowe z przeprowadzonych projektów i prowadzonych działań.

5.1. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

Lokalna Grupa Działania rozpoczęła realizację strategii znacznie później niż pozostałe LGD województwa. Mimo tego, szybkie tempo ogłaszania naborów i wysoka jakość wniosków pozwoliły nadrobić stracony czas i obecnie realizacja strategii zmierza ku końcowi. W ramach 4 celów szczegółowych wyznaczonych w LSR zaplanowano 11 przedsięwzięć z precyzyjnie wyznaczonymi 22 wskaźnikami produktu. 14 z 22 wskaźników produktu ma realizację umowy na poziomie co najmniej 100%. Realizację płatności na poziomie 100% (i ponad 100%) ma 5 wskaźników produktu. Największy, powyżej 100%, procent realizacji umów mają wskaźniki: *Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze LiderA4, Rozwój infrastruktury rekreacji, Aktywizacja osób marginalizowanych.*

Brak pełnej realizacji przedsięwzięć dotyczących wspierania przedsiębiorczości wynika z tego, że zwiększeniu uległy środki na ten cel, zwiększając automatycznie również poziom wskaźników. Doświadczenie i zaangażowania pracowników biura pozwala mieć nadzieję na pozytywne zakończenie wszystkich przedsięwzięć. Jest wysoce prawdopodobne, że nabory

uruchomione w 2022 roku pozwolą na osiągnięcie zakładanych wskaźników. Warto w tym miejscu wspomnieć, że to wskaźnik *Liczba podpisanych umów dotyczących współpracy między przedsiębiorcami* realizowany jest w ramach aktywizacji i zakończenie procesu jego realizacji będzie miał miejsce w 2023 roku. Podobnie projekty współpracy, które są w trakcie realizacji mimo, że część z nich oczekuje na podpisanie umowy.

Tabela 14. *Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.*

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw obszaru LiderA4	WP1.1.1.A Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego mikro/małego przedsiębiorstwa, w tym: ukierunkowanych na wdrażanie rozwiązań innowacyjnych lub ukierunkowanych na wdrażanie rozwiązań z zakresu ochrony środowiska/przeciwdziających	szt.	28	89%	29%
	WP1.1.1.B Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa, w tym utworzonego przez: 1. kobietę, 2. osobę młodą – poniżej 34 r.ż., 3. osobę niepełnosprawną	szt.	30	57%	47%
Wsparcie uruchamianych działalności gospodarczej	WP1.1.2.A Liczba operacji szkoleniowo-doradczych podnoszących kompetencje w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej	szt.	2	100%	100%
	WP1.1.2.B Liczba kompanii popularyzujących aktywność zawodową w formie prowadzenia własnej działalności gospodarczej	szt.	2	100%	100%
Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze LiderA4	WP1.1.3.A Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych związanych z popularyzacją oferty obszaru	szt.	4	75%	75%
	WP1.1.3.B Liczba podpisanych umów dotyczących współpracy między przedsiębiorcami	szt.	3	0%	0%
Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4	WP2.1.1.A. B. Liczba podmiotów którym udzielono indywidualnego doradztwa ogólnego i/lub specjalistycznego	szt.	100	329%	329%
	WP2.1.1.C Liczba publikacji wspierających działanie organizacji pozarządowych na obszarze Lider A4 (w tym prezentacje/instruktaż wykorzystania)	szt.	7	71%	71%
	WP2.1.1.D Liczba uruchomionych portali internetowych służących podniesieniu kompetencji organizacji pozarządowych obszaru	szt.	1	100%	100%
Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4	WP2.1.2.A Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim	szt.	2	100%	50%

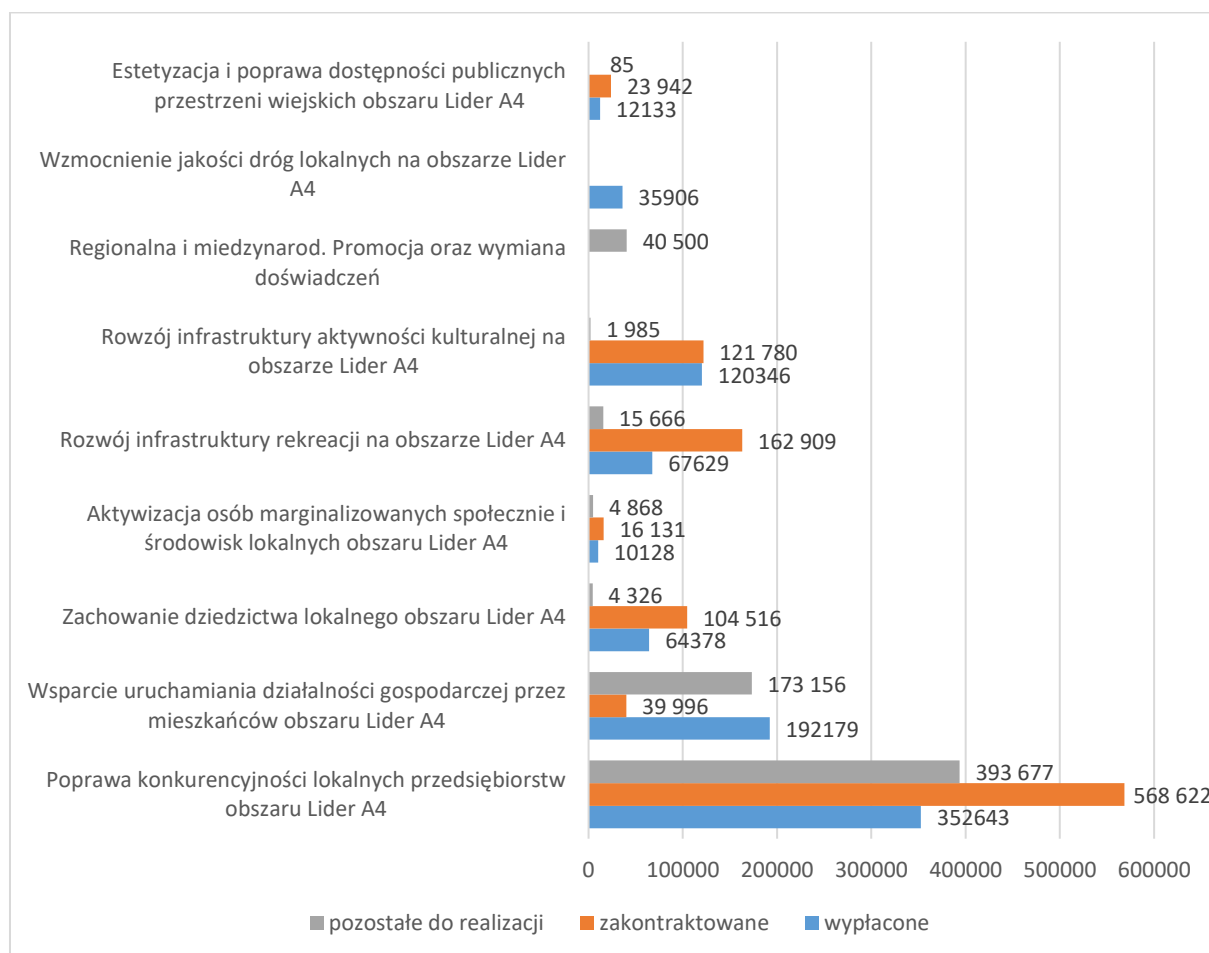
	WP2.1.2.B Liczba podmiotów/wytwórców/potencjalnych wytwórców produktów lokalnych którym udzielono indywidualnego doradztwa	szt.	30	67%	67%
	WP2.1.2.A,C,D Liczba obiektów małej architektury i/lub przedmiotów związanych z dziedzictwem kulturowym/historycznym poddanych renowacji/zabezpieczeniu/uporządkowaniu/oznakowaniu w ramach realizacji strategii oraz Liczba zrealizowanych operacji obejmujących kultywowanie lokalnych tradycji i/lub obejmujących działania promujące lokalne dziedzictwo i twórczość w tym także warsztaty edukacyjne, szkolenia, koła zainteresowań	szt.	18	100%	39%
	WP2.1.2.E Liczba zrealizowanych operacji obejmujących podnoszenie świadomości ekologicznej i/lub postaw konsumenckich	szt.	4	100%	0%
Aktywizacja osób marginalizowanych	WP2.1.3.A i WP2.1.3.B Liczba zrealizowanych warsztatów/zajęć aktywizacji społecznej , operacji obejmujących organizację wydarzeń integrujących osoby defaworyzowane społecznie oraz środowiska lokalne z otoczeniem (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	szt.	68	112%	28%
Rozwój infrastruktury rekreacji	WP3.1.1A Liczba nowych i/lub zmodernizowanych (przebudowanych) obiektów rekreacyjnych/sportowych	szt.	7	200%	86%
	WP3.1.1B Liczba wyposażonych obiektów/przestrzeni rekreacyjnych/sportowych w ramach realizacji strategii	szt.	5	100%	40%
Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej	WP3.1.2A Liczba nowych i/lub przebudowanych obiektów służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej	szt.	5	100%	40%
	WP3.1.2B Liczba operacji polegających na wyposażeniu obiektów/przestrzeni służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej	szt.	7	100%	71%
Projekt współpracy	WP3.1.3A Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	3	100%	0%
	WP 3.1.3B Liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym projektów współpracy międzynarodowej)	szt.	2	50%	0%
Wzmocnienie jakości dróg lokalnych	WP3.2.1A Liczba operacji związanych z poprawą infrastruktury drogowej w zakresie podniesienia bezpieczeństwa na drogach	szt.	1	100%	100%
Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich	WP3.2.3A Liczba operacji ukierunkowanych na kształtowanie przestrzeni wiejskich	szt.	11	91%	27%

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Najwięcej środków wypłacono w ramach przedsięwzięcia *Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw obszaru Lider A4* (352 643 EUR), Wsparcie uruchamiania działalności gospodarczej przez mieszkańców obszaru Lider A4 (192 179 EUR) oraz Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej na obszarze Lider A4 (120 846 EUR). Przedsięwzięcie poświęcone konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw oraz rozwojowi infrastruktury rekreacji mają najwyższe kwoty przeznaczone na realizację w przyszłości (568 622 EURO na rozwój przedsiębiorczości i 162 909 EUR na rozwój infrastruktury). Nabory ogłoszone wiosną 2022 roku cieszyły się dużym zainteresowaniem wnioskodawców i do Samorządu Województwa przekazano wnioski na całą alokację. Niestety długi czas weryfikacji wniosków w Urzędzie Marszałkowskim zwiększa ryzyko niepodpisania umowy lub rozwiązania umów już podpisanych. Inflacja, trudny dostęp do materiałów i zmieniające się warunki ekonomiczne powodują, że kosztorysy i biznesplany dezaktualizują się w takim stopniu, że część beneficjentów porzuca zaplanowane wcześniej projekty. Jest to realne ryzyko powrotu funduszy do LGD z brakiem możliwości ogłoszenia kolejnego naboru wniosków.

Wykres 25. *Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r. w EURO*

Źródło: dane LGD

Opis projektów współpracy

LGD zrealizowała międzyregionalny projekt współpracy pod nazwą: *Multimedialne gry terenowe we Wrotach Regionu* zrealizowany we współpracy z dwoma LGD krajowymi – LGD Gromnik i LGD Ślężanie. Głównym celem projektu był: wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej obszaru projektu współpracy. Cel osiągnięto poprzez stworzenie oraz wdrożenie multimedialnego narzędzia do promocji obszaru projektu współpracy. Projekt bazuje na portalu turystycznym, który powstał w ramach projektu współpracy w ramach PROW 2007-2014. W ramach projektu portal został zaktualizowany i rozwinięty o nowe funkcjonalności. Rezultatami projektu było: nowe innowacyjne narzędzie przeznaczone do promocji wybranych obiektów, produktów, walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych obszaru projektu współpracy. Istotne jest, że projekt działa w oparciu o lokalne zasoby, które wykorzystane zostały w sposób innowacyjny tj. w formie zadań i gier. Założeniem było umiejscowienie na portalu WROTA REGIONU odniesienia do stworzonej aplikacji w widocznym miejscu, tak aby zachęcić odwiedzających portal do pobrania aplikacji. Zaplanowano, aby z rezultatów projektu korzystali zarówno mieszkańcy jak i turyści. Narzędzie przystosowane jest do wykorzystania bez ograniczeń wiekowych zarówno przez dzieci, młodzież, dorosłych oraz seniorów. Zrealizowany projekt aktywizuje jednocześnie mieszkańców oraz promuje lokalne produkty, historię i kulturę obszaru Stowarzyszenia LGD A4 Lider oraz pozostałych stowarzyszeń biorących w projekcie.

Warto dodać, że LGD jest w trakcie realizacji dwóch projektów międzynarodowych co zapewni pełną realizację wskaźników.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Zakończenie realizacji strategii przypadnie na 2023 rok. W momencie pisania raportu z ewaluacji trudno przewidzieć, czy wszystkie wskaźniki oddziaływania zostaną osiągnięte. Można przypuszczać, na podstawie danych GUS i wyników badań satysfakcji, że cele strategii zostaną osiągnięte. Wszystkie założone wskaźniki przypisane do celów ogólnych mogą być zweryfikowane na podstawie badań własnych LGD, które to badania przewidziane są na 2023 rok.

CEL OGÓLNY 1	ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 lub 2015	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Udział mieszkańców obszaru preferujących prowadzenie własnej działalności gospodarczej nad innymi formami pracy zawodowej (w tym: preferencje kategorii wiekowych 18 – 24 oraz 25 – 34)	procent	0%	40% (55%)	Badania własne LGD - badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru
Wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w oparciu o lokalny potencjał rozwojowy o 10% do roku 2022(2023)	sztuka	2014 r = 300	330	Dane GUS

CEL OGÓLNY 2	ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022(2023)			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Udział mieszkańców deklarujących brak zaufania w relacjach społecznych w bezpośrednim otoczeniu	procent	0%	15%	badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru
Udział mieszkańców deklarujących zaufanie do osób pracujących na rzecz środowiska lokalnego	procent	0%	65%	badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru
Wzrost liczby aktywnych kulturowo mieszkańców (członkowie kół, klubów w ośrodkach kultury) o 5% do roku 2023	osoba	2014 = 1615	1695	Dane GUS

CEL OGÓLNY 3	PODNIENIE JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022(2023)			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego III	Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Udział osób zadowolonych z jakości życia w miejscu zamieszkania (na obszarze Lider A4)	procent	0%	80%	badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Zdaniem LGD bardzo duży wpływ na rozwój kapitału społecznego miały działania własne LGD. Dobrym przykładem jest organizowana corocznie impreza lokalna pod nazwą *Festiwal 4 Żywiołów* przygotowywany z 5 gminami z obszaru działania LGD. Cały content Festiwalu wypełniają inicjatywy lokalne, w której udział biorą wyłącznie mieszkańcy, lokalni twórcy i organizacje z terenu LGD. Lokalna społeczność ma okazję do integracji i wspólnej aktywności. Tego rodzaju działania mają duży wpływ na rozwój kapitału społecznego.

Jednocześnie do rozwoju kapitału społecznego przyczyniają się projekty grantowe realizowane przez organizacje pozarządowe lub stowarzyszenia. W ten sposób realizowane są inicjatywy oddolne, które odpowiadają na potrzeby społeczne i te inicjatywy trafiają do społeczności lokalnej. Pozytywny efekt projektów grantowych to fakt, iż prowadzone są przez organizacje pozarządowe, które są najbliżej mieszkańców. Fakt ten przekłada się na stałe zwiększanie się procesu aktywności społecznej. LGD pozostaje w ścisłej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Wśród projektów grantowych prowadzone były projekty infrastrukturalne, które wpływały na kapitał społeczny w taki sposób, że tworzono warunki, aby kapitał mógł się rozwijać. Przykładem może być Ochotnicza Straż Pożarna, która w ramach grantu wyremontowała i rozbudowała salę prób dla orkiestry dętej OSP, aby w kolejnym ruchu zmodernizować ją po to, by móc nagrywać płyty. Infrastruktura jest bardzo ważna w budowie kapitału społecznego. Doposażanie obiektów pełniących funkcje kulturalne lub sportowe, remontowanie świetlic przyczynia się również do rozwoju kapitału społecznego. Organizacje lub mieszkańcy muszą mieć miejsce spotkań, w którym mają szanse na realizację działań miękkich (próby artystyczne, warsztaty, spotkania, imprezy sportowe).

Jednocześnie prowadzono projekty dotyczące promocji walorów regionu, czy promocje ruchu turystycznego. Projekty były prowadzone przez organizacje pozarządowe, stowarzyszenia. Wszystkie te projekty wpływały na rozwój kapitału społecznego.

Przedsiębiorczość

LGD w opinii swoich przedstawicieli potwierdza, że przedsiębiorczość powinna być wspierana. Zgodnie z LSR przeszło połowa funduszy z PROW była skierowana na rozwój lub podejmowanie działalności gospodarczej. Wydaje się, że wsparcie nowych przedsiębiorców pozwala na uzyskanie efektu synergii z innymi operacjami. W przypadku rozwoju przedsiębiorczości, o ile rozwój jest związany z celami LSR sytuacja jest podobna. W przyszłości LGD będzie modyfikować obszar wsparcia przedsiębiorców poprzez zawężenie obszarów tematycznych, które będą mogły zyskać granty. Działania przedsiębiorców będą musiały być stricte powiązane z celami szczegółowymi w LSR.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

LGD realizowała przedsięwzięcia przyczyniające się do rozwoju turystyki. Do takich należał przeprowadzony projekt współpracy dotyczący rozwoju portalu WROTA REGIONU, który promuje obiekty przyrodnicze i kulturowe obszaru LGD. W jego ramach wydano mapy regionu. Dzięki stworzonemu mobilnemu przewodnikowi i stronie internetowej prezentowane są trasy tematyczne, rowerowe i samochodowe, których przemierzenie pozwala zapoznać się z okolicami. Projekt promuje także najciekawsze wydarzenia z regionu i produkty lokalne: miody, wędliny i inne tradycyjne wyroby. Jednocześnie aktywizuje mieszkańców obszaru Stowarzyszenia. Wydawano publikacje o danym regionie, które przedstawiały monografię wybranych obiektów kulturowych, przyrodniczych lub dotyczyły wybranych postaci zasłużonych dla regionu.

Grupy defaworyzowane

W LSR kategorię osób defaworyzowanych ujęto poprzez pryzmat dwóch kryteriów: wykluczenia lub zagrożenia wykluczeniem zawodowym oraz społecznym. Zgodnie z pierwszym kryterium znajdują się kobiety, młodzież oraz niepełnosprawni, zaś zgodnie z drugim kryterium seniorzy, młodzież (uczniowie i studenci), osoby z niepełnosprawnością. Dodatkowym problemem natury społecznej są podziały ujawniające się pomiędzy rdzennymi mieszkańcami obszaru, a napływowymi. W lokalnych kryteriach naboru wniosków udział tych grup był gratyfikowany. W składanych wnioskach przyznawano dodatkowe punkty osobom, które znalazły się w przedstawionej grupie defaworyzowanej zgodnie z LSR. Dodatkowe punkty zyskiwały również wnioski osób deklarujących zatrudnienie osób z grupy defaworyzowanej.

Z perspektywy czasu LGD stwierdza, że grupy defaworyzowane wymagają redefinicji, jak też zmniejszenia ilości grup, do których Stowarzyszenie będzie kierować swoje wsparcie. W przyszłości LGD raczej zrezygnuje z grupy osób z niepełnosprawnością, gdyż Stowarzyszenie nie ma żadnego przygotowania, aby wspierać tę grupę.

Innowacyjność

LGD A4 Lider zdefiniowała innowacyjność bardzo szeroko, gdyż uznawano innowacyjność projektu każdemu beneficjentowi, jeśli wprowadzał unowocześnienie w ramach swojego przedsięwzięcia. W związku z tym w większości przypadków wnioski otrzymywały dodatkowe punkty za innowacyjność.

Projekty współpracy

W opinii LGD ten okres programowania był bardzo przyjazny dla projektów współpracy. Projekty te są wysoko oceniane przez LGD. Dzięki tym projektom zbudowane zostały więzi współpracy. W ramach takich projektów pożytecznie można się uczyć od siebie nawzajem. Do roku 2021 w LGD przeprowadzono jeden projekt współpracy międzyregionalnej, a obecnie realizuje dwa projekty międzynarodowe. Stowarzyszenie nie miało problemów z rozliczeniami finansowymi. Dużym utrudnieniem prowadzenia takiego projektu była rozbudowana i skomplikowana dokumentacja.

Ocena funkcjonowania LGD

LGD współpracuje z 5 gminami, z którymi komunikacja układa się bardzo dobrze. Wykorzystanie projektów grantowych jako metody realizacji strategii spowodowało, że większość działań przypadła w udziale organizacjom pozarządowym. Rolą gmin była pomoc organizacjom, które realizowały społecznie działania na danym obszarze. Stowarzyszenie A4 Lider było przez władarzy gmin traktowane bardzo poważnie i po partnersku w realizacji przedsięwzięć na rzecz mieszkańców. LGD nie zgłasza żadnych problemów we współpracy z samorządami.

Biuro LGD w zakresie działań informacyjno-szkoleniowych i doradczych funkcjonowało na wysokim poziomie. Dodatkowo poza działaniami obowiązkowymi (nabory wniosków, doradztwo przy ich tworzeniu) LGD angażowała się również w działania animacyjne i aktywizacyjne. Organizowała m. in. corocznie Festiwal 4 Żywiołów, który bardzo dobrze aktywizował mieszkańców, a zarazem promował działalność Stowarzyszenia i jego markę. LGD animację mieszkańców uzyskuje głównie poprzez projekty grantowe dla organizacji pozarządowych. Wówczas sama LGD nie musi organizować pewnych aktywności dla mieszkańców, które we wcześniejszej perspektywie organizowała.

Jednocześnie Stowarzyszenie brało udział w wielu imprezach lokalnych, okolicznościowych, rocznicowych organizowanych głównie przez samorządy.

Ocena procesu wdrażania

LGD nie miała problemów z realizacją rzeczową i finansową. Dzięki składkom członkowskim, stowarzyszenie miało własny budżet. Dzięki temu było możliwe korzystanie z własnych środków bez oczekiwania na opóźnione płatności grantowe. W ten sposób można było zrealizować więcej projektów. Jako, że LGD zaczęła działać z pewnym opóźnieniem wszystkie konkursy musiały być ogłaszane z dużą częstotliwością, a wszystkie działania musiały być prowadzone bardzo aktywnie.

Problemy w procesie wdrażania pojawiają się kiedy wnioski trafiają do Urzędu Marszałkowskiego. UM potrzebuje dużo czasu na weryfikację wniosków.

Dla LGD procedury stosowane są jasne, ale nieprzyjazne. Beneficjenci narzekają na zawziętość procedur. LGD na spotkaniach i szkoleniach stara się zawsze przełożyć procedury na prostszy język. Niektórzy wnioskodawcy mają też problem z biznes planami, które są bardzo rozbudowane. W wielu miejscach powtarzane są te same informacje. LGD stara się pomagać w przygotowywaniu wniosków. Dla beneficjentów procedury i przejście całego procesu grantowego jest trudne do opanowania.

Kryteria oceny wniosków w większości były poprawne i pozwalały na wybór najlepszych wniosków. Z naboru na kolejny nabór kryteria stawały się coraz lepsze.

Zdaniem LGD ilość wskaźników zastosowanych w LSR była standardowa i poprawna.

Wartość dodana podejścia LEADER

Zdaniem Stowarzyszenia jego działania podejmowane na obszarze 5 gmin wpłynęły pozytywnie na mieszkańców, na organizacje i samorządy. Spectrum działań, którym zajmuje się LGD stanowi szansę dla społeczności danego obszaru. Wsparcie finansowe przez LGD ciekawych projektów daje możliwości wprowadzenia oczekiwanych przez społeczność pożytecznych zmian.

LGD jest zadowolona ze współpracy z organizacjami pozarządowymi. Dzięki projektom grantowym organizacje pozarządowe współpracują efektywnie z LGD. Ta współpraca rozwija się, bo później LGD angażuje organizacje w operacjach własnych i może liczyć na współdziałanie z tymi podmiotami. Dzięki LGD, organizacje pozarządowe mogą aktywniej, prężniej działać i pozyskiwać granty. LGD zbudowała już sobie markę i jest rozpoznawalna w województwie.

Zdaniem Stowarzyszenia współpraca z przedsiębiorcami uzależniona jest od branży. W obszarach, których np. LGD potrzebuje w realizacji operacji własnych współpraca występuje poprawnie.

Produkty projektów realizowane za pośrednictwem LGD są wykorzystywane raczej zgodnie z przeznaczeniem. To w jaki sposób są używane w dużej mierze zależy od tego, kto zostaje właścicielem tych wytworów i czy o nie dba. Wszystkie z nich są potrzebne społeczności i są przez mieszkańców używane zgodnie z przeznaczeniem.

To, że dane wytwory są efektem działań LGD w większości przypadków jest wiadome mieszkańcom. Zgodnie z umowami podpisanymi z LGD takie informacje są przekazywane mieszkańcom.

Projekty realizowane przez Stowarzyszenie A4 Lider były komplementarne wobec siebie na etapie powstawania LSR. W praktyce jednak płaszczyzna komplementarności była bardzo szeroka.

LGD jest zadowolona ze współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Wola dobrej współpracy istnieje, chociaż procedury i dużo formalności czasami komplikują i utrudniają współpracę.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Realizacja rzeczowa i finansowa postępuje systematycznie na przód i niebawem będzie można ogłosić zakończenie realizacji strategii. Na uwagę zasługuje fakt, że LGD, w związku z zawirowaniami związanymi z wyborem strategii do realizacji, musiała sobie poradzić z naborami w czasie o jedną trzecią krótszym niż pozostali. Sprawne podejście, determinacja i zaangażowanie Zarządu i pracowników biura sprawiły, że obecnie LGD nie ma zaległości w realizacji planu. Realnym niebezpieczeństwem jest natomiast trudna sytuacja gospodarcza mająca wpływ na decyzje wnioskodawców o wycofywaniu się z projektów już wybranych. Wnioskodawcy, którzy od napisania wniosku do podpisania umowy czekają co najmniej pół roku, często zmuszeni są realizować operację w zasadniczo innych warunkach gospodarczych. Z pewnością nie jest ułatwieniem w tej sytuacji przeciąganie procesu weryfikacji w Urzędzie Marszałkowskim. Niestety możliwość wpływu LGD w tym aspekcie jest niewielka.

Budowanie kapitału społecznego było jednym z najważniejszych celów strategii. LGD skoncentrowała się na 3 wymiarach i metodach wzmacniania tego kapitału. Pierwszym była animacja społeczna dokonywana w ramach działalności biura LGD, ze szczególnym uwzględnieniem *Festiwalu 4 Żywiołów*. Zalety tego przedsięwzięcia wiążą się przede wszystkim z integracją ludności napływowej i mieszkańców. Drugim są projekty grantowe. Za ich pomocą przeprowadzono wiele operacji, które nie tylko polegały na osiągnięciu wskaźników produktu ale silnie wpływały na budowanie potencjału organizacji pozarządowych. Do realizacji operacji wielokrotnie wymagana była ścisła współpraca z samorządami, na terenie których projekty były realizowane. Wzmocniło to integracje obydwu sektorów, a katalizatorem były właśnie projekty grantowe finansowane z funduszy dostępnych w LGD. Trzecim, pośrednim czynnikiem budowania kapitału społecznego były remonty i budowa infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej. Dzięki temu organizacje pozarządowe, lokalni liderzy oraz mieszkańcy mają przyjazne miejsca do realizacji oddolnych inicjatyw. Trudno tu o rekomendację inną niż kontynuacja podjętych działań.

Wspieranie przedsiębiorczości w tak specyficznym miejscu jak przedmieścia Wrocławia powoduje, że najczęściej spotykane na terenie kraju rozwiązania nie sprawdzają się na obszarze LGD. Premie na podejmowanie działalności gospodarczej nie cieszą się tu aż takim zainteresowaniem jak fundusze na rozwój już istniejących firm. Przeznaczenie ponad połowy budżetu na wsparcie przedsiębiorczości powoduje, że LGD buduje relacje z wieloma osobami i firmami z sektora gospodarczego. Przedsiębiorcy traktują jednak LGD i dostępne fundusze bardzo utylitarnie i po realizacji i rozliczeniu projektów nie są zainteresowani trwałą współpracą ze Stowarzyszeniem. Wydaje się, że LGD powinna wykorzystać zainteresowanie funduszami do budowania trwałych relacji opartych na systematycznym zaangażowaniu oraz pozyskiwaniu nowych członków z sektora gospodarczego.

W statucie LGD biuro nie jest organem Stowarzyszenia, ale w praktyce pełni w nim kluczową rolę. Przede wszystkim organizuje i przeprowadza nabory wniosków. Przed naborami pracownicy biura udzielają bezpłatnego doradztwa, prowadzą spotkania informacyjne i szkolenia. Wspierają Radę LGD w procesie weryfikacji i oceny wniosków i zajmują się całą dokumentacją naboru. Prowadzą animację lokalną i organizują festiwal. Realizują projekty współpracy, odpowiadają za szkolenia i wspierają organizacyjnie działania Zarządu i WZC. Szeroki zakres obowiązków wypełniany jest bardzo sumiennie co nie zostało niezauważone przez wnioskodawców i szeregowych członków LGD. We wszystkich poddanych ocenie aspektów funkcjonowania biura dominują bardzo pozytywne opinie. Rekomendacją dla władz LGD jest szczególna dbałość o warunki pracy wszystkich pracowników biura Stowarzyszenia.

Z kolei utrudnieniem pracy całego LGD jest wszechobecna biurokracja. Dotyczy ona wnioskodawców, którzy na etapie kompletowania wniosku muszą gromadzić wiele załączników, a sam wniosek z pewnością nie może być uznany za przyjazny. Skomplikowanie wniosku wymusza w wielu przypadkach sięganie po płatną pomoc firm konsultingowych, co pozytywnie wpływa na formalną stronę wniosku, ale nie zawsze wykazuje się dbałością o interesy wnioskodawcy (szczególnie te dotyczące fazy realizacji operacji). Efektem zbiurokratyzowania procedur jest wydłużanie czasu weryfikacji operacji, co widoczne jest w terminach w jakich z tym zdaniem radzi sobie Urząd Marszałkowski. Nawet zaangażowanie i sprawna praca urzędników tam zatrudnionych nie jest w stanie przewyciężyć ilości obowiązków administracyjnych. W przypadku LGD, konieczność obsługi dokumentacji powoduje, że kurczy się czas pracowników na realizację bardziej społecznie potrzebnych działań jak animacja lokalna i aktywizacja mieszkańców. Rekomendacja uproszczenia dokumentacji i skrócenia procedur nie jest kierowana do LGD ale nie może być w tym dokumencie pominięta.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	19
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”? ...	19
Wykres 3. Ocena gminy na wymiarach	20
Wykres 4. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowanie gminy.....	21
Wykres 5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?.....	22
Wykres 6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?	22
Wykres 7. Powody zmiany miejsca zamieszkania	23
Wykres 8. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?	23
Wykres 9. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	24
Wykres 10. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych w ostatnim roku?.....	24
Wykres 11. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	25
Wykres 12. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?	26
Wykres 13. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? 27	27
Wykres 14. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	27
Wykres 15. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD.....	28
Wykres 16. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach	29
Wykres 17. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?.....	30
Wykres 18. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	31

Wykres 19. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? 32	32
Wykres 20. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	32
Wykres 21. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:.....	33
Wykres 22. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)? 34	34
Wykres 23. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie Lider A4?.....	37
Wykres 24. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?.....	38
Wykres 25. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r. w EURO	42

Tabele

Tabela 1. Ludność ogółem	13
Tabela 2. Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym	13
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	14
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego	15
Tabela 5. Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca (w złotych).....	15
Tabela 6. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	16
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej ogółem	16
Tabela 8. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.....	17
Tabela 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	17
Tabela 10. Biblioteki i ich filie	18
Tabela 11. Bezrobotni zarejestrowani ogółem.....	18
Tabela 12. Szkolenia pracowników i członków organów LGD.....	35
Tabela 13. Spotkania organów LGD.....	36
Tabela 14. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	40

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
 - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów wniosków						

3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)

8. Inny

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijają się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

--

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
--	--	------------------	------------	-------------	------------	------------------	-------------

1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						
2.	Związane z potrzebą budowy lub remontu infrastruktury drogowej						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
5.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki, szkolenia)						
6.	Związane z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego						
7.	Związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak

3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

13. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy naszej społeczności?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

14. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Domaniów
2. Kąty Wrocławskie
3. Kobierzyce
4. Siechnice
5. Żórawina

15. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta

2. Mężczyzna

16. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 25 lat
3. od 26 do 35 lat
4. od 36 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

17. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, KGW lub OSP)
3. Przedsiębiorcą
4. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury)
5. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						

5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat					

	ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komiteu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogę rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?)

8. Czy w Pana/i gminie, począwszy od 2016 r. realizowano projekty ze środków unijnych?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

9. Ile projektów zrealizowano?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Od 1 do 5
2. Od 6 do 10
3. Więcej niż 10
4. Nie wiem/trudno powiedzieć

10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie

6. Nie mam zdania

11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

12. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie
3. Nie

13. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

14. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć

3. Nie

15. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania na rzecz osób do 25 roku życia
13. Działania na rzecz seniorów
14. Działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu

16. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie Lider A4?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

17. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)

3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

18. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki?

19. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

20. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

21. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie

4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

22. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego
2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

23. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 25 lat
3. 26-35 lat
4. 36-50 lat
5. więcej niż 50 lat

24. Miejsce zamieszkania:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Domaniów
2. Kąty Wrocławskie

3. Kobierzyce
4. Siechnice
5. Żórawina
6. Inna gmina

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
 - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut